

Студэнцкі хор Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі.

3 чэрвеня з удзелам намесніка Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Ігара Петрышэнкі, міністра культуры краіны Анатоля Маркевіча, міністра адукацыі Ігара Карпенкі ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі адбылося ўшанаванне пераможцаў міжнародных прадметных алімпіяд, творчых конкурсаў і фестываляў, лаўрэатаў і стыпендыятаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па сацыяльнай падтрымцы адораных навучэнцаў, студэнтаў і падтрымцы таленавітай моладзі.

Урачыстасць у Акадэміі

Студэнты Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Лізавета Кейзерава і Уладзіслаў Кулеш.

Фота Тацяны МАТУСЕВІЧ

Анатоль Маркевіч, Ігар Петрышэнка, рэктар Акадэміі музыкі Кацярына Дулава на выставе творчых дасягненняў лаўрэатаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

Акадэмія музыкі загалды пачала рыхтавацца да падзеі. У галоўным фазе і ў фазе перад Канцэртнай залай разгарнуліся выставы, што адлюстроўвалі інтэлектуальныя і творчыя дасягненні адоранай моладзі ва ўсіх галінах навукі і мастацтваў. На ўваходзе — банеры з лічбамі, што сведчаць пра дзейнасць фонду і поспехі нашай моладзі. Адным толькі фондам па сацыяльнай падтрымцы адораных навучэнцаў і студэнтаў было заахвачана амаль 30 тысяч юнакоў і дзяўчат.

Пасля гэткай міні-экспедыцыі, у час якой каментарыі да прац давалі іх аўтары, выкладчыкі, рэктары ВНУ, пачалася ўрачыстая шчырыя ўзнагароджвання. Яе вёў тэлеведучы Дзмітрый Карась — выканаўчы прадзюсар тэлеканала "Беларусь 3" і, між іншым, колішні выпускнік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

Нагрудныя знакі лаўрэатаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па сацыяльнай падтрымцы здольных навучэнцаў і студэнтаў атрымалі пяцёра навучэнцаў з Віцебска (Яраслава Барысава, Канстанцін Сягоднік, Ксенія Шастакова, Канстанцін Смірноў, Аляксей Ульяноў), трое — з Мазыра (Станіслаў Дамасевіч, Рыгор Бараболя, Ягор Кучар), Ксенія Казінец з Новалукомля, Уладзіслаў Андрэйчук з Лунінца, Андрэй Касцяноў з Гомеля, Матвей Навасёлаў з Маладзечна, Уладзіслаў Кошчанка з Баранавічаў, а таксама шэраг мінчукоў: Паліна Чэрнікава, Настасся Рубніковіч, Паліна Фяклістава, Антон Карповіч, Мікіта Шаўнеў, выхаванцы Ліцэя БДУ Павел Санкін, Настасся Шалаягіна, Ягор Васілеўскі, Дзмітрый Гаравой, Матвей Кіслюк, Уладзіслаў Максімчук.

Заканчэнне — на старонцы 2

Дар'я Ігнаева, навучэнка Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі.

Квартэт маладых выкладчыкаў акадэміі.

Лаўрэат спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі Настасся Міхнавец.

"К" інфармуе

**МАЛАДОЕ
МАЛАДЗЕЧНА**

11 — 12 чэрвеня пройдзе XX Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі "Маладзечна-2021". Чым будзе адметны юбілейны форум і якія цікавосткі чакаюць гасцей і ўдзельнікаў — чытайце на

ст. 3, 6

Соцыум

**ЗБЕРАГЧЫ СЛЯДЫ
МІНУЛАГА...**

3 якімі выклікамі сутыкаюцца музейныя рэстаўратары ў сваёй дзейнасці, і што неабходна зрабіць, каб падрыхтаваць добрага спецыяліста ў гэтай важнай сферы?

ст. 4

Раскадроўка

**СУПЕРГЕРОЙ
МЯДЗВЕДЗЬ**

"К" распавядае пра здымку новага фільма "10 жыццяў Мядзведзя" аб легендарным беларускім спартсмене, трохразовым алімпійскім чэмпіёне.

ст. 7

Даступнае мастацтва

1 чэрвеня адбылася чарговая апаратная нарада Міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анатолія Маркевіча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў Міністэрства. Дзкуючы сродкам выдасувязі, удзел у нарадзе прынялі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

Адбылося прадстаўленне новапрызначаных супрацоўнікаў цэнтральнага апарата Міністэрства культуры. Пасаду начальніка ўпраўлення капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння заняў Сяргей Саракач, які перад прызначэннем працаваў намеснікам кіраўніка адміністрацыі Савецкага раёна Мінска. На пасаду намесніка начальніка галоўнага ўпраўлення дзяржаўных спецыяльных культурных мерапрыемстваў і професійнага мастацтва, а таксама начальніка ўпраўлення дзяржаўных спецыяльных культурных мерапрыемстваў прызначана Іна Адамовіч.

Уздымалася пытанне анлайн-азнамянення глядачоў з найлепшымі канцэртнымі праграмамі і тэатральнымі пастаноўкамі. З гэтай мэтай у рамках праграмы "Культура анлайн" былі запісаныя пяць спектакляў і тры канцэртныя праграмы, у тым ліку канцэрт-прэзентацыя творчых калектываў Белдзяржфілармоніі, канцэртныя праграмы гродзенскага ансамбля "Белыя росы" і Нацыянальнага акадэмічнага народнага хора імя Г.І. Цітовіча, спектакляў "Паэма буслоў" Гродзенскага абласнога тэатра лялек, "451 паводле Фарэнгэта" Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра, "Не пакідай мяне" Мінскага абласнога драматычнага тэатра, "Ляніды не вернуцца да зямлі" Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа, мюзікала "Ты і я" Маладзевскага тэатра Эстрады.

Вяртаючыся да тэмы стварэння мемарыяльнага комплексу на месцы канцэнтрацыйнага лагера, які дзейнічаў у 1934 — 1939 гадах у горадзе Бяроза Брэсцкай вобласці, музейнымі спецыялістамі было прапанавана стварыць у памяшканні колішняй турмы тры экспазіцыйныя залы, у якіх будуць адноўлены інтэр'еры карцара і турэмнай камеры, у якіх утрымліваліся вязні, а таксама змечаная інфармацыя аб гісторыі гэтага месца, у тым ліку здымкі, анкеты і ўспаміны вязняў.

Урачыстасць у Акадэміі

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Уладальнікамі гранд-прэмій і лаўрэатамі яшчэ аднаго такога ж фонду — па падтрымцы таленавітай моладзі — сталі пераможца леташняга дзіцячага конкурсу "Славянскага базару ў Віцебску" Ангеліна Ламака, дзве выхаванкі прыватнай Балетнай школы Вежнэвеч: Аліса Рошчына і Мая Сівец, якія перамаглі адпаведна ў Італіі і Германіі, а таксама юная піяністка з Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Акадэміі музыкі Дар'я Ітпаева.

Выкладчыкі таленавітых вучняў атрымалі

Ганаровыя граматы Міністэрства адукацыі і Міністэрства культуры Беларусі.

Узнагароджванні перамажальніцы музычнымі інтэрмедзіямі, а ў заключэнне адбыўся невялічкі, але вельмі адметны канцэрт лаўрэатаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Завяршылася свята надзвычайна сімвалічна — "Спадчына" Ігара Лучанка на верш Янкі Купалы ў выкананні Студэнцкага хору Акадэміі музыкі.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Чытач — Газета — Міністэрства

Сёння ў нашай рубрыцы пытанне да спецыялістаў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь задае дырэктар дзіцячай школы мастацтваў горада Бяроза Ірына ШУЛЯК:

— Дзяржава бясплатна аднаўляе для дзіцячых школ мастацтваў фартэпіяна. А чаму б не ўзяць пад дзяржаўнае крыло і абнаўленне баянаў ды цымбалаў? Фабрыкі ў Маладзечне і Барысаве нам дапамогуць.

■ — У Рэспубліцы Беларусь надаецца асабліва ўвага па пытанню аднаўлення музычных інструментаў.

Міністэрства культуры сумесна з аблвыканкамамі, Мінскім гарвыканкамам ды майстрамі (вытворцамі) айчынных музычных інструментаў прыняты меры па пашырэнні і арганізацыі вытворчасці асобных відаў музычных інструментаў.

Акрамя фартэпіяна "Беларусь", якое вырабляецца ТАА "Фабрыка фартэпіяна", таксама наладжана вытворчасць балалайкі, домры (ІП Макарэвіч Р.А.), баяна, гармоніка (ТАА "ЗОНТА"), гтары (ПВУП "Кібінгітарз"), цымбал (ІП Вашкевіч М.А.), ПВУП "Кібінгітарз", ПВУП "Фабрыка музыкі").

У рамках Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі" выдзяляюцца грашовыя сродкі на набывцце музычных інструментаў, а таксама на іх рамонт.

У 2021 — 2025 гадах праца па набывцце айчынных музычных інструментаў будзе працягнутая.

Пытанні ад загадчыцы аддзела маркетынгу Бярэзінскага раёна Тамары КРУТАЛЕВІЧ:

— Чула, што на пасяджэнні калегіі Міністэрства культуры Беларусі, якое прайшло ў Вяльнічах 20 мая, асабліва ўвагу надавалі рабоце і развіццю публічных бібліятэк. Як прынятыя там рашэнні паспрыюць будучыні бібліятэкам іншых рэгіёнаў?

■ — На калегіі быў разгледжаны комплекс праблемных пытанняў, якія тычацца ўсіх кірункаў дзейнасці бібліятэк: фарміравання інфармацыйных рэсурсаў, камплектавання фондаў, арганізацыі абслугоўвання чытачоў, матэрыяльна-тэхнічнага і калеравага забеспячэння. Таму і рашэнні тычацца ўсіх гэтых аспектаў.

Шэраг рашэнняў тычацца справы ўдасканалення матэрыяльна-тэхнічнай базы, у тым ліку мадэрнізацыі і развіцця парка бібліёбусаў, камп'ютарнага і сеткавага абсталявання, наладжвання тэлекамунікацыйных тэхналогій, стварэння рэгіянальных цэнтраў алібоўкі бібліятэчных дакументаў. Асобным блокам выдзелены планы па развіцці сістэмы метадальнага забеспячэння дзейнасці бібліятэк усіх узроўняў, падрыхтоўкі кадраў і наладжвання больш цеснага ўзаемадзеяння паміж устаноўкамі адукацыі і бібліятэкамі.

Выкананне пастаўленых задач у выніку паспрыяе развіццю інфармацыйна-бібліятэчнага абслугоўвання насельніцтва нашай краіны, павышэнню іміджу і прэстыжу бібліятэчнай спецыяльнасці.

— Якія новыя патрабаванні будуць адрасаваныя бібліятэчным работнікам?

■ — Патрабаванні не новыя, а традыцыйныя: адказна палыходзіць да выканання службовых абавязкаў, рэалізуючы місію захавання культурнай памяці народа, спрыяючы фарміраванню сістэмы каштоўнасцей, традыцый і светапогляду беларускага грамадства. А таксама знаходзіць новыя формы работы да прыцягнення чытачоў у бібліятэкі, папулярызаваць бібліятэчныя фонды.

— Ці будуць новаўвядзены ўлічаны ў працэсе падрыхтоўкі бібліятэчных спецыялістаў?

■ — Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў праводзіць працу па ўвядзенні новых напрамкаў спецыяльнасці "Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць (па напрамках)", распрацоўвае новыя навуковыя дысцыпліны, якія фарміруюць веды і ўменні ў галіне цыфравізацыі бібліятэк, камп'ютарных тэхналогій, аналітычнай апрацоўкі інфармацыі, сацыяльна-культурнага праектавання.

На пытанні адказвалі намеснік начальніка ўпраўлення капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ілія ЕШМАНТОВІЧ і галоўны спецыяліст ўпраўлення культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Алена БЕРАЗΟΥСКАЯ

Страта

ВАЙТОВІЧ Яўген Канстанцінавіч

2 чэрвеня 2021 года пайшоў з жыцця колішні міністр культуры краіны, выдатны дзяржаўны дзеяч, дыпламат, кандыдат эканамічных навук, сябра Беларускага саюза кінемаграфістаў Вайтовіч Яўген Канстанцінавіч.

Ён нарадзіўся 29 студзеня 1937 года ў вёсцы Ляшчыны Барысавскага раёна Мінскай вобласці. З 1975 па 1983 год працаваў дырэктарам кінастудыі "Беларусьфільм", з 1983 па 1988 год — начальнікам галоўнага ўпраўлення кінафікацыі і кінапракату Дзяржкіно СССР. З 1990 года займаў пасаду Міністра культуры БССР, а з атрыманнем незалежнасці нашай краіны да 1993 года ўзначальваў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Выконваў дыпламатычную місію ў якасці Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Рэспублікі Беларусь у Літоўскай Рэспубліцы з 1993 па 1998 год. З'яўляўся паслом па асобых даручэннях у 1999 — 2002 гадах. У 2002 годзе быў прызначаны кіраўніком аддзялення Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі ў горадзе Краснадары.

З жыцця пайшоў чалавек, які на сваёй пасадзе ў якасці міністра культуры Рэспублікі Беларусь зрабіў значны ўнёсак у фарміраванне сістэмы культуры маладой беларускай дзяржавы. Яўген Канстанцінавіч быў професіяналам высокага ўзроўню, прыкладам і настаўнікам для калег, шчырым і працольным чалавекам, спраўдзітым патрыятам свайго народа, свайго Радзімы. Яму былі ўласцівы прыстойнасць і сціпласць.

Выказвае глыбокія спачуванні ў сувязі са смерцю выбітнай асобы — Яўгена Канстанцінавіча Вайтовіча. Светлая памяць пра яго назаўсёды застаецца ў нашых сэрцах.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Улюбёны ў родную краіну

Нам, журналістам газеты "Культура", пашчасціла цесна кантактаваць з гэтым шудольным чалавекам на працягу ўсяго ягонага жыцця. Яго прафесійная дзейнасць на пасадзе міністра культуры закрала розныя бакі станаўлення нацыянальнай культуры. Мы ж абавязаны яму, умоўна кажучы, сваім нараджэннем. Менавіта ён прыняў рашэнне аб заснаванні міністэрствам у 1991-м рэдакцыі штодзённай грамадска-асветніцкай газеты "Культура", якая сёння адзначае свой трыццацігадовы юбілей. За гады працы Яўгена Канстанцінавіча ў Міністэрстве была рэарганізавана яго структура, створаны саветы па мастацтву, народнай творчасці і іншыя, а само міністэрства атрымала сучасную назву - Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Яўген Канстанцінавіч асабіста сустракаўся з дзесяцамі культуры і мастацтва краіны. Письменнікі, артысты, мастакі, музыканты, кінемаграфісты, народныя майстры памятаюць душэўныя размовы і дыскусіі з міністрам, у час якіх вырашаліся важныя пытанні развіцця нацыянальнага культурнага і мастацкага кантэкстаў як іміджавага стрыжня суверэннай Беларусі. Калегі і сябры ведалі Яўгена Канстанцінавіча як шчырага, добразычлівага чалавека, з глыбокім сэрцам і светлым розумам. Ён быў улюбёны ў родную краіну і адана служыў Радзіме, клапаціўся аб светлым будучым Бацькаўшчыны.

Мы шчыра смуткуем аб непапраўнай страце, і светлая памяць аб гэтым выдатным Чалавеку назаўсёды захаваецца ў сэрцах тых, хто працаваў разам з ім, паважаў і шанаваў яго.

Культураўцы

КУЛЬТУРА ШТОДЗЕНЬВА ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛІА ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) ВЫДАВЧА З КАСТРЫЧНА 1991 ГОДА

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.
 Рэдакцыйнае пасавачэнне № 637, выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Галоўны рэдактар — КРЫВАНОС Аляксандр Паўлавіч; **намеснік галоўнага рэдактара** — Юры КАРПЕНКА; **адказны сакратар** — Таццяна ПАШЭНЬКА; **рэдактар аддзела:** Яўген РАЎІН; **аглядальнік рэдакцыі:** Эміль ЮРКЕВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ.
 Надзея КУДРЯЖА, Антон РУДАК, Павел САБАЎУ, Ілья СВІРЫН, Юры НАРНАКЕВІЧ; **навуковыя карэспандэнты:** Пётр ВАСІЛЕВСКІ, **мастацкі рэдактар** — Наталія ОВАД.
 Сайт: www.kimpres.by, E-mail: kultura@ut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, ч.4. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рахункі адрас: т.р. (017) 286 07 97, 334 57 41.
 Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".
Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.
 Прыёмная: (017) 334 57 41.
 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Ч.4. Тэлефоны: (017) 334 57 23.
Аўтары допісаў павармяюць: прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, **паштарныя звесткі (нумар паштарту, дата выдання, кім і капі выданыя паштарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.** Аўтарыя рупліліся не рэзюмуючы і не вяртаючы. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясучы адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
Матэрыялы на правах рэкламы.
 © "Культура", 2021. Наклад 2855. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці.
 Падыскана ў друк 04.06.2021 у 18.30. Замова 1503.
 Распублікавана ў інтэрнае прадыемства "Выдавецтва "Беларусь Дом друку".
 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1.
 ЛП № 02330106 ад 30.04.2004.

Маладое Маладзечна

Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне, што пачынаўся з 1993 года, святкуе юбілей: 11 — 12 чэрвеня ён пройдзе ў 20-ты раз.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Якія цікавасці нас чакаюць? Чым будзе адметны юбілейны фестываль “Маладзечна-2021”? З гэтымі і іншымі пытаннямі мы звярнуліся да дырэктара Палаца культуры горада Маладзечна Святланы САРОКА:

— Сёлетні фестываль, усе яго падзеі праходзяць пад знакам юбілею. Можна сказаць, што юбілей — своеасаблівы лейтматыў усіх творчых сусотч і праектаў на фестывальных пляцоўках. Таму сімвалічна, што і канцэрт адкрыцця пад назвай “Талака” ядзяне нядаўня юбілеі пісьменніка Уладзіміра Караткевіча і кампазітара Ігара Палівоў: праграму, прысвечаную гэтым слаўным творцам, падрыхтаваў народны артыст Беларусі, прафесар Міхал Фінберг і яго Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр. На гэтым канцэрте, паводле традыцыі, будучы ушанаваны пераможцы Нацыянальнага конкурсу маладых выканаўцаў беларускай эстраднай песні. Абодва туры спаборніцтва, у якім бяруць удзел 20 канкурсантаў, адбудуцца ў Палацы: зранку ў пятніцу ўдзельнікі выступяць пад фанараму “мінус адзін”, а ўдзень — у суправаджэнні згаданага аркестра. Вельмі цікавым павінне быць канцэрт закрыцця “Маладзечна — на сустрэчу шляхерам”, што пройдзе ў Амфітэатры. Рэжысёр Уладзіслава Арцкоўскага плануе ўсталяваць на сцэне

невялікія столікі, каб удзельнікі сустракаліся ў нязмушанай абстаноўцы, быццам у некай кавярні. Вечарыня будзе аздоблена відэаінсталляцыямі, перад вачыма глядачоў пройдзе багатая гісторыя гэтага фестывалю. Дарэчы, яркавыя моманты з гісторыі фестывалю паўстануць не толькі для глядачоў гэтага канцэрта. У фазе Палаца ачырацца выстава “Фестываль. Духоўнасць. Культура”, а ўздоўж парка будучы змешчаны банеры, што складуць арт-праект “Фестывальны шлях”.

Захаваўшы добрых традыцый — вельмі важная дэталю лубога праекта. Вось і ў нас — будучы і творчая сусотрча “Асоба эпохі”, і здымкі тэлепраграмы “Суразмоўш”, якую вядзе на БТ-3 паэт і журналіст Навум Гальпяровіч, і музычна-паэтычная гасцеўня (літаратары, як заўжды, пачуць свой “маладзечанскі шлях” з Вязьнікі, з ускладанні кветак да помніка Янку Купалу). Вершаванія радкі можна будзе не толькі пачуць, але і ўбачыць: праект “Роднае слова” прадуладжвае змяшчэнне іх на бігбордах, інфармацыйна-рэкламных стэндах.

Не забыліся мы і на іншыя віды мастацтваў: пройдучы і выстаўка знакамітага скульптара, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі Аляксандра Фінскага “Спявак культуры края” ў краязнаўчым музеі, і арт-плэнэр, і “Горад майстроў” з яго дэкаратыўнымі вырабамі. Як ніколі многа будзе сёлета спектакляў. Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы прывязе адноўленую “Паўлінку”, а нашы

артысты прапануюць “Казкі з каўрака” ў тэатры лялек “Батлейка”, спектаклі “На другі дзень Сёмухі” і “Проста Мяфа” ў драматычным.

Шмат падзей адбудуцца на Цэнтральнай плошчы, іншых фестывальных пляцоўках, якіх у нас, як заўжды, багата. Тут і парад духавых аркестраў, і, галоўнае, праект “Колер майі краіны”, які збор прадстаўнікоў з усіх абласцей Беларусі. Як заўсёды, будзе шмат выступленняў таленавітых дзяцей. Асабліва вядучы гала-канцэрт “Маладзёчок” запальвае зоркі” ў Палацы культуры, дзе можна будзе ўбачыць і пачуць, як добра спяваюць лаўрэаты IX адкрытага конкурсу юных выканаўцаў эстраднай песні “Маладзёчок-2021”.

Літаратура зашкальвае сёлета і колькасць канцэртаў акадэмічнай музыкі беларускіх кампазітараў — і ў асноўнай праграме, і сярод разнастайных дадатковых мерапрыемстваў. Гэта не толькі традыцыйны канцэрт камерных калектываў аркестра Міхала Фінберга, але і “Сімфанічная распадля”, дзе выступяць наша творчая моладзь, і канцэрт народнага духавога аркестра Маладзечанскага музычнага каледжа імя Міхала Клеафаса Агінскага, і праграма айчынай духоўнай музыкі ў касцёле святога Іосіфа, якую выканае харавы ансамбль Concertino Беларускага саюза кампазітараў, і аўтарскі праект вядомага кампазітара Дзмітрыя Лыбіна “Гісторыя і сучаснасць. Музыкальны інструменты розных эпох”.

Ну а завершыць святкаванні яшчэ адна юбілейная вечарыня ў Палацы культуры: Беларускае дзяржаўнае ансамбль “Песняры” прадставіць праграму да 80-годдзя Уладзіміра Мулявіна — “Прысвячэнне Песняру”.

K

Ансамбль беларускай песні.

Новасібірскі цэнтр беларускай культуры створаны ў 2000 годзе. Асноўнай дзейнасцю яго з’яўляецца арганізацыя мерапрыемстваў, накіраваных на развіццё культурна-дасугавой дзейнасці, адраджэнне і захаванне традыцыйнай беларускай культуры ў Сібіры — абрадаў, святаў, мовы. Развіццю самадзейнай мастацкай творчасці і пашырэнню культурнага міжнацыянальнага супрацоўніцтва таксама надаецца вялікая ўвага.

Свята бульбы ў Сібіры

Ад беларусаў свету

МЕТОДЫКА СТАСУНКАЎ

У 2018 годзе Цэнтр увайшоў у склад Дзяржаўнай аўтаномнай установы культуры Новасібірскай вобласці “Дом нацыянальных культур імя Геннадзі Завалокіна” (заснавальнік — Міністэрства культуры Новасібірскай вобласці).

На працягу 20 гадоў Цэнтр вывучае месцы кампактнага пражывання беларусаў у Новасібірскай вобласці, спрабае стварэнню ў раёнах творчых калектываў, сямейных ансамбляў, якія актыўна папулярнаюць беларускую культуру ў сваёй мясцовасці.

Цэнтр з’яўляецца арганізатарам буйных міжрэгіянальных, абласных фестываляў, конкурсаў, святаў: фестываль беларускай культуры “В гостях у Лявоніх”, конкурс беларускай творчасці “От Полесья до Сибири несите, агсты, весну”, свята “Россия и Беларусь — наш общий дом”, “Свята бульбы”, беларускі арт-тыдзень у Сібіры.

Цэнтр аказвае метадычную падтрымку самадзейным калектывам горада і вобласці. Пры ім працуюць такія творчыя калектывы, як ансамбль беларускай песні “Завіруха” і дзіцячы ўзорны гурт народнай песні “Вясёлка”. Пры цэнтры таксама дзейнічае творчае аб’яднанне “Сябры”, у склад якога ўваходзяць члены Новасібірскага рэгіянальнага нацыянальна-культурнай аўтаноміі беларусаў і ветэраны беларускага руху ў Сібіры.

СЯБРОМ СА “СПАДЧЫНАЙ” І НЕ ТОЛЬКІ

Цэнтр актыўна супрацоўнічае з Магілёўскім сацыяльна-культурным грамадскім аб’яднаннем “Спадчына”, Беларуска-Расійскім універсітэтам, Магілёўскім абласным метадычным Цэнтрам народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы, Рэспубліканскім цэнтрам нацыянальных культур (летас гэта ўстанова падарвала нам дзесяць нацыянальных касцюмаў).

Дзякуючы супрацоўніцтву з установамі культуры Беларусі, у Новасібірск ужо неаднаразова прызджалі спецыялісты і выкладчыкі па саламапляценні, транні на цымбалах, па вывучэнні беларускай мо-

вы і народнага вакалу, беларускіх танцаў. Беларуская культура выклікае вялікую зацікаўленасць у сібіракоў, якія займаюцца творчасцю.

Канешне ж, мы заўсёды прагнем жыць стасункаў са спецыялістамі з Беларусі. Хаця б два разы на год неабходна сустрачацца з носьбітамі ведаў. А для пашырэння рэпертуару для творчых калектываў неабходны нотны матэрыял. Пакуль што беларускія спецыялісты прызджваюць адзін раз на год.

НЕ САМАЯ ЛЁГКАЯ СПРАВА

З якімі праблемамі сутыкаемся? Маладое пакаленне дастаткова складана схіліць да грамадскіх спраў. Увогуле, абудзіць цікавасць дзяцей да народнай творчасці — справа не з лёгкіх. Але мы спрабуем. Напрыклад, працуем са школамі, дзіцячымі цэнтрамі, прэзентуючы беларускую культуру і пашыраючы ўяўленне пра самабытную беларускую культуру, пра краіну Беларусь. Праз інтэрактыўныя гульні, майстар-класы, канцэртны мы прыцягваем

дзяцей да вывучэння беларускай культуры. Галоўныя нашы памочнікі ў гэтай справе — дзіцячыя творчыя калектывы, якія хочацца стыммуляваць за тое, што яны ўжо сёння разам з намі.

Зацікаўленасць у вывучэнні беларускага мастацтва, несумненна, прысутнічае. Асабліва гэта датычыцца сельскай мясцовасці. У Новасібірскай вобласці ёсць унікальныя калектывы з вёсак, майстры народнага промысла, якія спрыяюць папулярызацыі беларускай творчасці па-за межамі горада. Каб павышыць і ўзровень майстэрства, неабходна падтрымліваць такіх спецыялістаў, арганізоўваць творчыя стажыроўкі па абмене вопытам на гістарычнай Радзіме.

ЁСЦЬ ПРАПАНОВА

Так ужо гістарычна складалася, што Сібір стала другім домам для шматлікіх беларусаў і беларусак. Кожны па сваёй прычыне апынуўся далёка ад дома, але ўсіх аб’ядноўвае адно — Беларусь у іх сэрцах была, ёсць і будзе заўсёды. І для кожнага Радзіма — гэта штосьці сваё, асабістае, запаветнае. Аднойчы ў нашага цэнтры з’явілася ідэя аб’яднаць этнічных беларусак розных узростаў і прафесій, з рознымі інтарэсамі і марамі ў калектывнай творчасці. Так пачалася праца над фотапраектам “Гісторыі беларусак у асобах”, у якім фота — не проста малюнак, а адлюстраванне чалавечага лёсу.

Было б выдатна прэзентаваць гэты праект у Беларусі, а таксама даць яму працяг у іншых краінах, дзе ёсць беларускія дыяспары. І тады гэта будзе праект сусветнага маштабу з назвай “Гісторыі беларусак света”.

У нашым выпадку фотапраект “Гісторыі беларусак у асобах” дазволіў з’яднаць сібірскіх беларусак і праз фотарукі распаўсюдзіць пра ўсіх герані. Бо ў кожнай — сваё жыццё, свой лёс, свая гісторыя...

Больш падрабязна пра наш фотапраект можна паглядзець на vk.com/nckbckent.

Усяго найлепшага, паважаныя землякі!
Настасся ДЗІМЕНЦЬЕВА,
загадчык Новасібірскага цэнтры Беларускай культуры пры ДOME нацыянальных культур імя Геннадзі Завалокіна

У здаровым целе — культурны дух!

З надыходам лета так хочацца змяніць оды і афіцыйны дрэс-код на адпачынак на прыродзе і спартыўныя касцюмы! А таксама правесці, ці не згубілі сілы за зіму і вясну, паспаборнічае, выявіць лепшага. З гэтай нагоды традыцыйная Рэспубліканская спартакіяда работнікаў культуры прымала з усёй краіны гасцей на самым прыканцы мая ў Стайках у чатырнаццаты раз.

целя, але і самая моцная якасць характару чалавека — цягавітасць, мужнасць, умненне ставіць перад сабой мэту і дасягаць яе!

У нашай дзяржаве створаны самыя спрыяльныя ўмовы для тых, хто жадае весці актыўны лад жыцця і займацца спортам на прафесійным або аматарскім узроўні. Бо здаровае фізічна і маральна насельніцтва — шлях да паспяховага развіцця дзяржавы!”

Адкрылі спартакіаду ўзняццем дзяржаўнага сцяга Беларусі і гімна. Дарэчы, Анатолій Маркевіч і сам на чале з камандай Міністэрства культуры прыняў удзел у некаторых відах спаборніцтваў.

Прыехаўшыя здалёк каманды размясцілі ў лепшых нумарах Алімпійскага спартыўнага комплексу “Стайкі”. Гасцей паўнавартасна частавалі. Урэшце, пад наглядом самых прафесійных судзяў, першае месца заняла каманда Белдзяржфілармоніі, другое — каманда “Музей “Замкавы комплекс “Мір”, трэцімі сталі прадстаўнікі Гомельскай вобласці.

K

Не лішне дадаць, што спартыўная святочная падзея адбылася, дзякуючы сумесным намаганням Міністэрства культуры, Міністэрства спорту і турызму, а таксама Беларускага прафсаюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму. Тут кожны меў магчымасць праявіць сябе: быў і індывідуальны спорт — пад’ём гіры, настольны тэніс, дартс, лёгкаатлетычныя сорсы, і камандны — валеібол, мініфутбол, перацягванне каната.

Прывітальнае слова для ўдзельнікаў спаборніцтваў прамовіў міністр культуры краіны.

“Спорт трывала ўвайшоў у наша паўсядзённае жыццё! — адзначыў Анатолій Маркевіч. — Стаў неад’емнай часткай нашага жыццёвага ўкладу, бо ён траніруе не толькі

Гэтая сфера дзейнасці музею звычайнай схаваная ад вачэй наведвальнікаў, але менавіта яна дазваляе ўратаваць найменш пашкадаваныя часам каштоўнасці і прадставіць іх публіцы ў выглядзе, набліжаным да першапачатковага. Кансервацыя і рэстаўрацыя музейных прадметаў — складаны і шматгранны працэс, які пастаянна ставіць адмыслоўцаў перад выбарам найбольш ашчаднага метаду ўмяшання ў жыццё музейнага прадмета і вымагае прыняцця адказных рашэнняў. **З якімі выклікамі суткаюцца музейныя рэстаўратары ў сваёй дзейнасці, і што неабходна, каб падрыхтаваць добрага спецыяліста ў гэтай важнай сферы?**

Антон РУДАК /
Фота аўтара

28 мая на базе Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь адбыўся рэспубліканскі семінар “Айчынная рэстаўрацыя: вопыт і перспектывы”, прысвечаны пытанням захавання, кансервацыі і рэстаўрацыі музейных прадметаў — ўдзел у мерапрыемстве прынялі вядучыя спецыялісты гэтай галіны. Адкрыццё семінара папярэднічаў агляд часовай экспазіцыі “Мастацтва музейнай рэстаўрацыі” — яна застаета адкрытай для наведвальнікаў музея да 13 чэрвеня.

Фонды Нацыянальнага гістарычнага музея налічваюць амаль пяцьсот тысяч адзінак захавання, сярод якіх — археалагічныя знаходкі, мэбля, грашовыя знакі, іконы, фоталакункі, кніжныя выданні, музычныя інструменты і гэтак далей. У прапанаванай часовай экспазіцыі можна пабачыць толькі невялікую частку тых артэфактаў, якія здыбылі другое жыццё, дзякуючы працы музейных рэстаўратараў. У адпаведным адзеле музея сёння працуюць пяць адмыслоўцаў, кожны з якіх спецыялізуецца на аднаўленні таго ці іншага віду музейных прадметаў, вырабленых з розных матэрыялаў — твораў тэмпернага і алейнага жывапісу, рэчэй са скуры, металу, драўніны, фарфору, керамікі.

У экспазіцыі прадстаўлены плён карпатлівай працы спецыялістаў — вернутыя ім да жыцця адноўлены ўзоры іканапісу XVIII — XIX стагоддзяў, фарфаровы посуд, лялькі, вопратка і абутак. Выстава з’яўляецца своеасаблівай справай дабрачынцаў аб выніках працы рэстаўрацыйнага аддзела — пачоб з размешчанымі тут артэфактамі можна пабачыць здымкі, на якіх гэтыя ж прадметы зафіксаваныя ў стане да пачатку рэстаўрацыі.

Зберагчы сляды мінулага ў музейным артэфакце

што дае магчымасць кожнаму на свае вочы пераканацца, які аб’ём працы быў дзейсна, перш чым музейны каштоўнасці змаглі быць прадстаўлены публіцы.

ХТО АДКАЗВАЕ ЗА ЯКАСЦЬ

Абмеркаванне нацэнных праблем айчынных музейных рэстаўратараў ажурна намеснік генеральнага дырэктара па агульных пытаннях і рэстаўрацыі Нацыянальнага мастацкага музея Сяргей Вечар. Менавіта ў гэтай установе сёння працуюць колькасна найвялікшая супольнасць рэстаўратараў — дваццаць пяць чалавек. Неўзабаве мусяць быць збудаваны новы корпус музея, дзе акурат мае размясціцца яго рэстаўрацыйная служба — гэты адмыслова абсталяваны неабходнымі тэхнічнымі сродкамі будынак мог бы зрабіцца цэнтрам для новай сустрэчы спецыялістаў. Увогуле ж сёння па ўсёй краіне ў вяснянашчых музейных установах працуюць каля васьмідзясяці рэстаўратараў.

Адной з найбольш актуальных патрэб для развіцця галіны Сяргей Вечар назваў вырашэнне пытання

сяродзіла ўвагу аўдыторыі на спецыфіцы падрыхтоўкі студэнтаў па спецыяльнасці “Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва (рэстаўрацыя твораў)”. Студэнты кафедры вывучаюць такія дысцыпліны, як матэрыялазнаўства, тэхналогія кансервацыі і рэстаўрацыі твораў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і курс аб бяспашкоджаннях музейных прадметаў ды змаганні з ім. Тым не менш, відавочна, што падчас атрымання вышэйшай адукацыі можна набыць толькі пачаткі ведаў і навыкаў па рэстаўрацыі, а сам працэс падрыхтоўкі спецыяліста мусяць

Шэраг спецыяльных дысцыплін скіраваны на навучанне навыкам рэстаўрацыі твораў жывапісу, графікі, скульптуры. Пасля шасці гадоў навучання выпускнікі атрымліваюць кваліфікацыю мастака-рэстаўратара. Дыпломныя работы студэнтаў выконваюцца на базе музея — рэстаўрацыі твораў тэмпернага і алейнага жывапісу і капіявання твораў мастацтва. Так, у мінулым годзе выпускнікі-рэстаўратары ў якасці дыпломнага задання выканалі рэстаўрацыю карцін з фондаў Музея старажытнабеларускай культуры

Праблема, аднак, палягае ў тым, што сёння ў айчынай рэстаўрацыі большасць складаюць спецыялісты з мастацкай альбо будаўнічай адукацыяй, якія часта могуць мець вялікі досвед як рэстаўратары, але прытым не валодаюць неабходнымі навыкамі навукова-даследчай работы. Павысіць свой узровень кампетэнтнасці такі адмысловаец можа, атрымаўшы паслядипломную адукацыю. Сёння мастак-рэстаўратар мае магчымасць палепшыць свае веды і навыкі навукова-даследчай дзейнасці, скончыўшы магістратуру ці аспірантуру

беларускага мастацтва аддзела навукова-рэстаўрацыйных майстэрняў Нацыянальнага мастацкага музея Вольга Міхайлава падзялялася досведам працы па рэстаўрацыі твораў сакральнага мастацтва. Напрыканцы 2019 года была распачата рэстаўрацыя абраза Маші Божай з немаўлём “Дапамога ў родах” невядомага мастака XIX стагоддзя — у зборы музея гэтая ікона паступіла з млынкаў яшчэ ў 1994 годзе. Алейная выява знаходзілася не ў лепшым стане — фарба, грунт і аснова месцамі расслабіліся, па ўсёй паверхні пад уздзеяннем асяроддзя і ранейшых незадавальняючых умоў захоўвання засталіся ўздушы і забруджаны.

Для рэстаўрацыі абраза было праведзена яго ўмацаванне, неабходнае для фізіка-хімічных даследаванняў. Разам з тым, умацаванне праводзілася надзвычай далікатна, каб не ўскладніць далейшае выдаленне пазнейшых напластаванняў — бо, як паказалі даследаванні ў інфрачырвоным, ультрафіялетавым і рэнтгенаўскім выпраменьваннях, першапачатковы абраз некалькі разоў быў неграфесійна замаляваны пазнейшымі выявамі, што прывяло да разбурэння аўтарскага пласта жывапісу. Дзякуючы даследаванням, удалося выбраць метад выдалення пазнейшых пластоў. Прытым надзвычай важна вызначыць, ці не мае пазнейшы пласт жывапісу каштоўнасці, супастаўнай з арыгінальным — такая рашэнні прымае не асабіста адмысловаец, які займаецца аднаўленнем, а рэстаўрацыйны савет.

Як бачым, на сумленні рэстаўратара заўжды ляжыць вялікая адказнасць за тое, якім пабачыць наведальнік музея той ці іншы экспанат, і ці здолее ён не толькі атрымаць уяўленне аб яго першапачатковым выглядзе, але і адчуць подых стагоддзяў, якія аддзяляюць час узнікнення гістарычнага артэфакта ад нашых дзён, прасачыць гісторыю той ці іншай рэчы альбо твора мастацтва. Надзвычай важна знайсці і захаванне неабходнага балансу паміж аднаўленнем музейнага прадмета і захаваннем усіх яго рысаў і адметнасцяў, набытых цягам стагоддзяў. Безумоўна, вырашыць такую задану па сілах толькі ўсебакова адукаванаму і падрыхтаванаму спецыялісту. Зрэшты, відаць, тыя, хто не лічыць сваю працу справай усёго жыцця, у гэтай сферы наогул не затрымліваюцца. Рэстаўратары — людзі апантанія і самаахвярныя, таму праца іх вымагае вялікай увагі і пашаны.

Абраз “Святых пакутнікі Флорі і Лаўр” са збораў Нацыянальнага гістарычнага музея.

аб атэстачы рэстаўратараў і неабходнасць зацвярдзення документа з пералікам канкрэтных кампетэцый, дзе было б зафіксавана, якімі навыкамі мусяць валодаць рэстаўратар той ці іншай катэгорыі, якія ён мусяць мець адукацыю і досвед працы. Міркуецца, што зацвярджаць вынікі такой атэстачы мусяць Рэспубліканская рэстаўрацыйная рада пры Міністэрстве культуры.

АД ФІЗІКІ І ХІМІІ — ДА ІКАНАГРАФІІ

Старшы выкладчык кафедры народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Алена Шаціла за-

Даразахавальніца, XVIII стагоддзе. Нацыянальны гістарычны музей. Рэстаўратар М.В. Серавокі.

быць нашмат больш працяглым і няспынным.

Аб падрыхтоўцы спецыялістаў у галіне рэстаўрацыі на кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў распавяла майстар вытворчага навучання Дарына Даўгалзіліна. Навучанне рэстаўрацыі ў акадэміі пачалося ў 2008 годзе, сёння тут атрымліваюць прафесію тры групы рэстаўратараў, гэта ўжо чвэрты набор студэнтаў на гэтую спецыяльнасць. Тут вывучаюцца, у тым ліку, такія вузаспецыяльныя дысцыпліны, як іканаграфія альбо фізіка-хімічныя металы даследавання твораў мастацтва. Вялікая ўвага надаецца навучанню мастацкім дысцыплінам, у тым ліку навыкам капіявання, пераймання і імітацыі аўтарскай манеры пісьма, якія пазней могуць прыдацца ў практычнай дзейнасці пры аднаўленні выяў.

Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Нацыянальнай акадэміі навук.

ВАЖНА ДЗЯЦІЦА ДАСВЕДАМ

Мастак-рэстаўратар сектара рэстаўрацыі алейнага жывапісу аддзела навукова-рэстаўрацыйных майстэрняў Нацыянальнага мастацкага музея Шімафей Палуцін звярнуў увагу на ролю навуковай дзейнасці ў беларускай рэстаўрацыйнай практыцы. Праца арганізацыі, майстэрня і асобных адмыслоўцаў часта перадусім засяроджаная на практычнай дзейнасці, накіраванай на атрыманне канкрэтнага выніку ў выглядзе адноўленага музейнага прадмета. Разам з тым, рэстаўратарам не варта таксама грэбаваць навуковай дзейнасцю, дзякуючы якой дасягаецца фіксацыя актуальных праблем і спосабаў іх вырашэння, ведаў аб новых тэхналогіях і метадыках працы.

Кляймо “Звеставанне” з Царскай Браны. XIX стагоддзе. Нацыянальны гістарычны музей. Рэстаўратар Ю.В. Дранец.

па спецыяльнасці “Музеязнаўства, кансервацыя і рэстаўрацыя гісторыка-культурных аб’ектаў (культуралогія)” у Беларускай дзяржаўнай універсітэце альбо Беларускай дзяржаўнай універсітэце культуры і мастацтва.

РЭКАНСТРУКЦЫЯ ВОБРАЗА

Частка дакладаў была прысвечаная поспехам і дасягненням у практыцы рэстаўрацыі розных відаў музейных прадметаў. Так, мастак-рэстаўратар Нацыянальнага гістарычнага музея Мар’я Нікалайчык распавяла аб рэстаўрацыі вырабаў з фарфору, звярнуўшы ўвагу, што для аднаўлення знешняга выгляду артэфактаў неабходна пільна вывучаць аналагічныя прадметы са збораў іншых музеяў нават за межамі Беларусі, бо часта такія аналіз і супастаўленне дазваляюць выявіць падобныя, уласцівыя тым ці іншым вырабам, якія маюць падобнае паходжанне і адносяцца да аднаго перыяду.

Мастак-рэстаўратар сектара рэстаўрацыі старажытна-

Сапраўдны рэнесанс ў нашы дні перажывае беларуская выцінанка — чароўнае ўменне ствараць ажурныя ўзоры і цэлыя карціны. Заканамерным вынікам гэтага стала ндаўняе наданне ёй статусу нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці. Як мінімум адной са сталіц выцінанкі зможна назваць Маладзечна — ужо больш за 30 гадоў тут на прафесійным узроўні развіваецца свая школа, майстэрства выкладаюць нават на аддзяленні дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва музычнага каледжа імя М. К. Агінскага. Лізавета ЧЫРВОНЦАВА са слаўтай дынастыі выцінаншчыц — і выкладчык каледжа, і знакаміты майстар, чые творы часта трапляюць у цэнтр увагі. Так і майскімі днямі з'явілася яшчэ адно сведчанне папулярнасці твораў Лізаветы, няхай нават не кожны падобны выпадак радуе аўтара. Пра справу жыцця майстра Лізаветы Чырвонцавай і пра ўнікальную маладзечанскую школу выцінанкі мы і паговорым.

Надзея КУДРЭЙКА

— Даволі гучная гісторыя здарылася нядаўнім часам, калі на конкурсе “Міс Сусвет”, што сёлета праходзіў у ЗША, прадстаўніца Украіны выходзіла ў шыкоўным касцюме, заснаваным, як было заяўлена, на традыцыйнай украінскай выцінанцы, — але апынулася, што заснаваны касцюм быў менавіта на вашых творах. Аказваецца, і выцінанкі перыяў ад плагіяту.

— Так, гэта такі ж самы від дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, як і ўсе іншыя, што існуюць у Беларусі ці ў той жа Украіне. І наша выцінанка ўжо не проста народная, а і аўтарская творчасць майстроў, якія, як правіла, маюць мастацкую ці мастацка-педагагічную адукацыю і на чые работы распаўсюджваецца аўтарскае права. Сваёй выразнасцю і, так скажам, лёгкай даступнасцю да капіравання выцінанка даўно вабіць дызайнераў у самых розных галінах, і таму выпадкі, калі творы майстроў выкарыстоўваюцца без дазволу, папросту — крадучы, нярэдка. Гісторыя з украінскай “Міс Сусвет” у маёй уласнай практыцы даўляе не першая, але на гэты раз я маю намер давесці справу да якога-небудзь выніку — ёсць розгалас ва ўкраінскай супольнасці майстроў і дызайнераў, ёсць цікавасць у СМІ, ужо звярнулася да ўкраінскіх юрыстаў. А спачатку ж мне проста хацелася вырашыць справу ў індывідуальным парадку, звязанца з дызайнерам касцюма, каб хоць мае імя і аўтарства прызналі. Але дызайнер так і не адказаў.

— А хіба дорага было б звярнуцца да вас як да аўтара і пабыць правай? — Набыць прынт і зрабіць усё законна — грошы зусім невялікія, а ў параўнанні з такім конкурсам, як “Міс Сусвет”, проста смешныя. Менавіта выцінанцы так шанцуе, што яе крадучы на права і налева. А ідзе гэта ад неразумнення самой сутнасці падобнай творчасці. Людзі лічаць, што можна ж проста перавесці, раздрукаваць і выразаць, і вось кітагалі твая ўласная выцінанка гато-

вая. Калі чалавек гэта для сябе робіць, каб павесіць на сценку ў сваім пакоі і любавашца, дык і няхай, я таму толькі парадуюся. Але калі тваю работу выкарыстоўваюць, напрыклад, для ўдзелу ў конкурсах, выдаючы яе за сваю? Асабліва на дзіцячым узроўні падобнае практыкуюцца. Замест таго, каб навучыць дзіцёнка выкарыстоўваць тэхналогію выканання, падбіраць узоры і складаць іх у кампазіцыю, кіраўнікі пруткоў дазваляюць гэтага майстра гатовае. Я з такім пастаянна сутыкаюся як член журы, мы проста за галаву хапемся, калі бачым — вось гэта работа ўкраінскага майстра, гэта літоўскага, гэта наш мясцовы мастак стварыў...

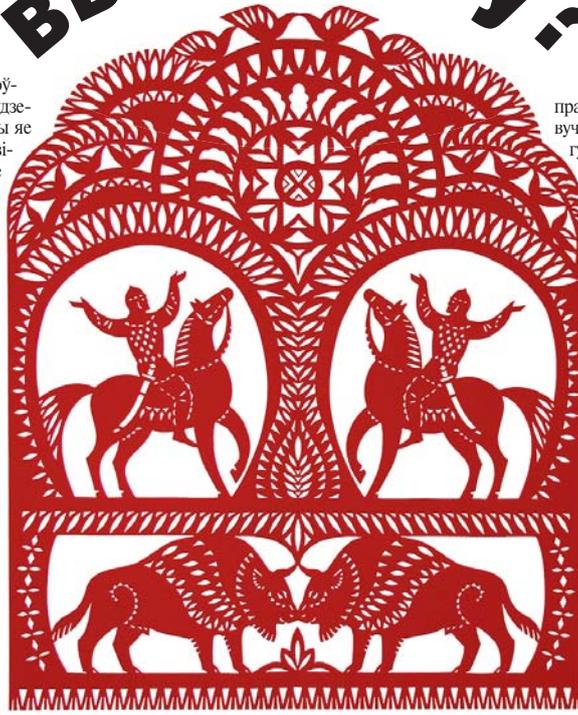
Яшчэ, канешне, розныя прапрымальнікі нярэдка бяруць, не пытаючыся, нашы выцінанкі для лазернай рэзкі, для ўпрыгожвання сваіх вырабаў. Выцінаншчыкі ў гэтым плане, паўтараюся, самыя неабароненыя і нават недаацэненыя. Мне было, напрыклад, прыкра за выпадак, калі ў афармленні станцыі метро “Кавальская слабада” я ўбачыла часткі сваіх выцінанак, — спрабавала звязанца з дызайнерам, які рабіў праект кавальскіх вырабаў на станцыі, але ізноў жа беспаспяхова. Лезць не кожны месяц з нечым падобным сутыкаюся.

— Тое, што выцінанка становіцца такой папулярнай, немалая заслуга і вашай сям’і, цэлай дынастыі выцінаншчыц. Менавіта ваша мама — Вікторыя Мікітаўна Чырвонцава — дала пачатак адрэджэнню выцінанкі ў Маладзечне, а новае пакаленне годна працягвае яе справу.

— З такой таленавітай і захопленай мамай мы проста не маглі не паісці па яе слядах. А потым і нашы дзеці таксама. Мая старэйшая сястра Наталія таксама знакаміты майстар, старэйшая дачка Наталі Канстанцыя-Вікторыя скончыла Акадэмію мастацтваў у мадэль і прымяне выцінан-

Чаму крадучы выцінанку?

ку ў сваіх мадэлях алезення. Мая старэйшая дачка Сафія, што заканчвае Універсітэт культуры, — спецыяліст у выцінанцы, маладая дачка Стэфа яшчэ вучыцца ў мастацкай школе і таксама выразае. У нас з Наталіяй ёсць жа яшчэ і сярэдняя сястра Каця, медык па прафесіі, — і яна нешта робіць, але ў асноўным для сябе.

— Падобнае майстэрства — выразанна, выцінанна — існуе ў розных краінах. Ці мае беларускае свае асаблівасці? Увогуле, у нашай традыцыі ж не абы-якія ўзоры, а сімволіка...

— Так і ёсць. Калі казаць пра выцінанку маладзечанскай школы, то яна цалкам пабудавана на сімвалічным змесце, кожны элемент, кожны вобраз мае сэнс. У каледжы выкладанне мы пачынаем менавіта з вывучэння зместу і сэнсу, расказваем пра сімвалы зямлі, вавалы, расліннасці, сялярныя знакі і гэтак далей, вывучаем старажытныя беларускія арнаменты і закладзены ў іх філасофію.

Карані ў традыцыйнай беларускай выцінанкі вельмі даўныя, лічыцца, што яшчэ з XVI стагоддзя. Але і ў дакументах князя Вітаўта XIV стагоддзя можна пабачыць яе элементы. Тэма цікавая для даследавання, традыцыя распаўсюджвалася і на Усход, на расійскія землі разам з перасяленцамі з Беларусі, Украіны. Але найбольш папулярнай выцінанка ў нас была ў канцы XIX — першай палове XX стагоддзя, яе выкарыстоўвалі для ўпрыгожвання пакояў, вокнаў, сцен і шмат чаго яшчэ. Беларуская выцінанка вызначаецца лаканічнасцю, геаметрычнасцю, схільнасцю да манархнасці ці вельмі далікатнага падбору колераў. Выкарыстання пластычных форм як правіла вызначаюць стылізаваныя, хай ўжываліся і нячаста — былі птушкі і жаночыя фігуры. Канешне, любя аўтар можа даць волю сваёй фантазіі і зрабіць у гэтых выразанні што заўгодна, але калі мы кажам пра прыкметы менавіта беларускай традыцыі, то яны такія.

— Маладзечанскую школу выцінанкі часта называюць унікальнай. У чым гэта ўнікальнасць?

— У тым, напрыклад, што толькі ў Маладзечне выцінанка выкладаецца як асобны прадмет у прафесійнай навучальнай установе — не гурток, не факультатыв. І такі прыклад адзіны не толькі ў Беларусі, але, па-мойму, і ва ўсёй Усходняй Еўропе. Калі мы збіраемся на міжнародныя сімпозіумы па мастацкім выразанні і стасуемся з майстрамі з іншых краін — з Украіны, Літвы, Расіі — то яны здзіўляюцца, што ў нас падобнае ёсць.

А яшчэ ўнікальнасць у тым, што маладзечанская школа пачыналася з людзей, якія ўжо мелі мастацкую адукацыю.

— Вікторыя Чырвонцавай, маёй мамы, і мастака-графіка Юрыя Герасіменкі-Жызнёўскага. Сапраўдных народных носьбітаў, людзей старых, што па пераемнай традыцыі займаліся выцінанкай у сваіх вёсках, на той час ужо амаль не засталася. Мама і Юрыя Паўлавіч у 80-я гады разам працавалі ў мастацкай школе Маладзечна, мама выкладала дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва. З матэрыяламі для працы — што па саломцы, што па ткацтве — тады было вельмі цяжка, і мама вырашыла заняцца з дзецьмі ўпэўнена менавіта выцінанкай, якая не патрабавала часоўці асаблівага — папера, нажніцы. І менавіта тады была закладзена аснова, што выцінанка павіна абаярацца на сімвалізм, на спрадвечныя беларускія арнаменты і ўзоры. Спачатку быў адкрыты народны клас у мастацкай школе, а ў 1995-м на базе музычнага вучылішча адкрылася аддзяленне дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, якое мама ўзначаліла.

Выцінанка стала выкладацца як прадмет, а ў аснову навучанні былі закладзеныя менавіта праграмы, распрацаваныя мамай. І зараз выцінанка ў нас праходзіць праз усё тры курсы, па выцінанцы студэнты і дыпломы робяць. За 25

гадоў наш каледж выпусціў ужо велькую колькасць спецыялістаў, якія па ўсёй краіне цяпер вучаць іншых гэтаму мастацтву.

— У вашай біяграфіі, дарчы, ёсць такі адметны факт, што менавіта вы былі першай, хто ва Універсітэце культуры рабіў дыплом па выцінанцы.

— Гэта быў першы выпадак не толькі ва Універсітэце культуры, але і ўвогуле ў Беларусі. Мне тады моцна падтрымала выкладчыца Лілія Алегавна Малахава. Бо ў інстытуце да маёй такой ідэі дыплома спачатку паставіліся са скепсісам, маўляў, гэта несур’ёзна. А вось сёлета мая старэйшая дачка заканчвае Універсітэт культуры і мастацтваў, і таксама робіць дыпломнае працу па выцінанцы.

— Дзе зараз можна пабачыць вашыя работы?

— Напрыклад, у Дзіцячым музеі міфалогіі і лесу ў Заслаўі — я рабіла цэлы цыкл па беларускіх міфічных персанажах, у Мінскім абласным краязнаўчым музеі. Таксама і ў касцёле Святога айца Піа — там і мае выцінанкі ёсць, і маёй дачцы старэйшай. Для Масквы мне калісьці замаўлялі вельмі прыгожы праект для горада — атрымалася такая кітагалі фотазона “Зімовы лес”: па маіх узорах збудавалі вялікую канструкцыю з каліднай зоркай пасярэдзіне. У Мінску ёсць некалькі муралаў, дзе мае выцінанкі выкарыстаны, але гэта ізноў жа рабілася без майго ведама. А так — выстаўкі адбываюцца даволі часта, і свой сайт я зараз абнаўляю, там многае можна будзе пабачыць.

— Месяц там выцінанка атрымала ў Беларусі статус нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці, і вы былі адной з тых, хто прадстаўляў гэтае майстэрства на атрымнанне статусу. Думкі пра тое, што выцінанку трэба зрабіць нацыянальным брэндам, у вас уяўляюць даўно.

— Беларуская выцінанка вельмі пазнавальная, і сваімі рысамі яна вельмі падыходзіць для шырокага прымянення ў розных галінах, для работы дызайнераў у шмат якіх рэчах — бо ёю можна ўпрыгожваць усё, пачынаючы ад кубкаў і заканчваючы сценнымі дамоў. Яе можна нават выкарыстоўваць у кіно, што паказаў рэжысёр Міхал Тумелья сваімі шудоўнымі анімацыйнымі фільмамі “Беларускія прымаўкі” і “Выцінанка-выразанка”. Канешне, у параўнанні з тым, як было галоў 30 таму, цікавасць да выцінанкі вырасла, і зараз яна набыла рысы ўжо сапраўднага мастацтва. Але ж патэнцыял для прасоўвання беларускага майстэрства выцінанкі ў публічную прастору, так бы мовіць, яшчэ вялізны, і гэта якраз адзін з тых прыкладанняў, калі можна сказаць, што “свайго не цэннім”. Думаю, наданне статусу паспрыяе папулярнасці выцінанкі, паскорыць працэсы.

У Мінску пачаліся здымкі новага фільма “10 жыццяў Мядзведзя” пра легендарнага беларускага спартсмена Аляксандра Мядзведзя — трохразовага алімпійскага чэмпіёна, чэмпіёна СССР, Еўропы і свету на вольнай барацьбе. У адзін з першых здымачных дзён на пляцоўцы віталі дарагага гасця — самога Аляксандра Васілевіча Мядзведзя, яму зараз 83 гады. “Найлепшы барэц XX стагоддзя” змог пазнаёміцца з акцёрамі, якія выконваюць яго ролю ў фільме: у маладоўці гэта — пачынаючы акцёр Рыгор Някрасаў, у сталым узросце — зорка расійскага кіно Яўген Сідзіхін. Над фільмам працуе беларуская студыя “Першая КінаВідэаКампанія”.

Здымаецца сцэна інтэрв’ю ў рэстаране.

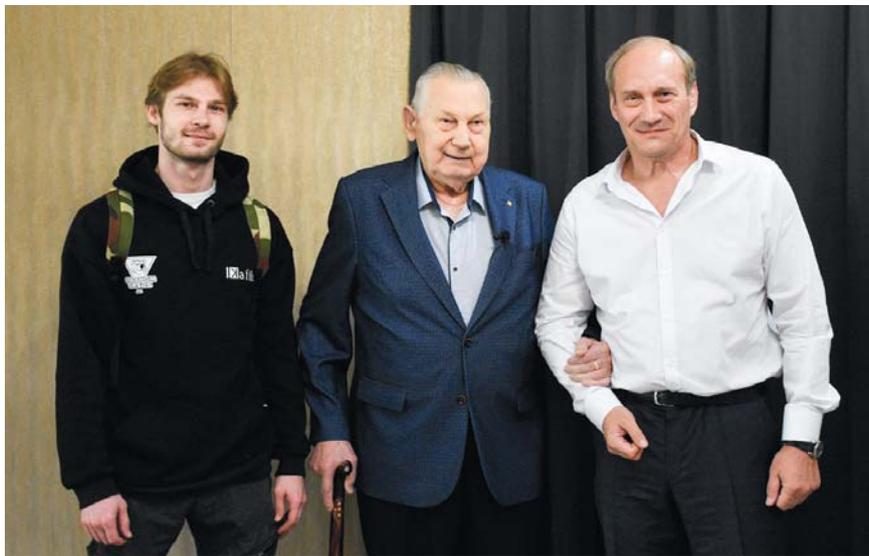
Супергерой Мядзведзь і яго дзесяць жыццяў

Надзея КУДРЭЙКА

Яшчэ год таму “Першая КінаВідэаКампанія” са сваім праектам “10 жыццяў Мядзведзя” выйграла конкурс Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь на вытворчасць тэлевізійнага фільма ў ігравой форме для дзіцячай і юнацкай аўдыторыі. Тады вынікі многіх кінаэндараў, і гэты ў тым ліку, былі аспрэчаны, але ўвосень праект ізноў змог пацвердзіць сваю жыццяздольнасць, і такім чынам у апошні дзень мінулага года Міністэрства культуры і незалежная кінакампанія ў асабе яе дырэктара Віктара Лабковіча заключылі дамову на здымкі фільма. Агульны бюджэт вытворчасці “10 жыццяў Мядзведзя” складала каля трох мільянаў рублёў, 90 працэнтаў фінансуе Міністэрства культуры, астатнія сродкі — самай “Першай КінаВідэаКампанія”.

Дарэчы, тая ж самая студыя зараз вядзе здымкі серыяла пра нашага легендарнага музыканта Уладзіміра Мулявіна “За паўгазіны да вясны”, але фільмы па жанры розныя. “10 жыццяў Мядзведзя” — не біяграфічная стужка, не спартыўная драма, як можна было б чакаць. Аўтар сцэнарыя і рэжысёр Андрэй Кудзіненка выбрала крэатыўную форму з разлікам на ўвагу юнай публікі: гэта будзе кшталту комікса па матывах жыцця спартсмена. Дзеці трапляюць у камп’ютарную гульні і сваімі вачыма бачаць розныя значныя і рызыкоўныя эпізоды з жыцця Аляксандра Мядзведзя. Назва стужкі алгукваецца вядомым выразам праз 9 жыццяў кошкі. Сцэнарыі напісаны паводле кнігі ўспамінаў славуцкага барца, чыя асоба які магла лепей падыходзіць для абранага жанру — комікса, камп’ютарная гульні, квэст. Бо на погляд аўтара сцэнарыя і рэжысёра — Аляксандр Мядзведзь менавіта супергерой. Так складалася, што зусім малым Андрэй Кудзіненка бачыў славуцкага спартсмена — бацька будучага рэжысёра быў з ім знаёмы, і гэтае дзіцячае ўспрыманне адбілася на ідэі стужкі.

У той дзень, калі на здымачнай пляцоўцы віталі дарагага гасця, на тэрыторыі забудаванага комплексу па вуліцы Янкі Купалы ў

Аляксандр Мядзведзь і выканаўцы яго ролі ў фільме: Рыгор Някрасаў (злева) і Яўген Сідзіхін (справа).

Мінску праходзілі здымкі масавай сцэны святкавання ў рэстаране юбілею заслужанага спартсмена — гасці сядзелі за багата застаўленымі сталамі, сам герой вечара даваў інтэрв’ю тэлебачанню. Там жа былі і яго родныя (па фільме), і шматлікія запрошаныя гасці. У рэальнасці Аляксандр Мядзведзь завітаў на здымкі таксама ў вялікай кампаніі нашых знакамітых спартсменаў, многія прыйшлі менавіта дзеля сустрэчы з ім, каб паціснуць яму руку. Са святкаваннем юбілею, сцэна з якім рабілася ў гэты дзень, звязаная адна з гісторый, адно з жыццяў Мядзведзя. Бо, як пісаў у сваёй кнізе Аляксандр Васілевіч, пазмагацца за жыццё яму давялося нават у самыя першыя яго хвіліны — павітуха сказала, што дзіця нарадзілася мёртвам, пушпавіна моцна пераціснула горла. Але бацька будучага героя спорту паклаў сына ў цёплую печку, і той ажыў.

Рэжысёр Андрэй Кудзіненка ў свеце кіно — чалавек знакаміты, і знакамiты ў тым ліку сваімі пошукамі і нестандартнымі падыходамі. Адной з самых гучных яго работ можна назваць экзістэнцыяльную драму з элементамі трылера 2004 года, а ў 2010 годзе на “Беларусьфільме” быў зняты містычны хорар “Ма-

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Аляксандр Мядзведзь і рэжысёр фільма Андрэй Кудзіненка.

сакра”. А вось у 2008-м на студыі Паўла Лунгіна ў Маскве Андрэй Кудзіненка выпусціў маладзёжную драму “Розыгрыш” з папулярным музыкантам Noize MC у галоўнай ролі, якая стала адным з лідараў тагачаснага расійскага пракату, — гэта быў рымэйк знакамітай савецкай карціны Уладзіміра Мяншова “Розыгрыш”. Вось і зараз фільм разлічаны на моладзь, і ў гэтай тэме рэжысёр, відэавочна, разбіраецца, так што можна чакаць кінапрадукт, які сапраўды завохіць глядачоў пайсці ў кіназалы.

Стваральнікі фільма “10 жыццяў Мядзведзя” ў першую чаргу хочаць зрабіць нешта значнае ў кантэксце менавіта Беларусі, бо ў цэнтры ўвагі — наш славуцы

спартсмен. Але ўніверсальнасцю гісторыі героя разлічваюць зацікавіць глядачоў ва ўсім свеце, і зразумела — Расіі, дзе імя Аляксандра Мядзведзя калісьці было ў ліку самых славуцых. Канешне, моладзь ужо не так ведае спартсменаў — герояў савецкіх часоў, пра што пашкадаваў і папулярны расійскі акцёр Яўген Сідзіхін, які ўвасобіць на экране Аляксандра Мядзведзя ў яго сталыя гады:

— Калі збіраўся ў Мінск, усім расказваў, што буду іграць Аляксандра Мядзведзя, легендарнага барца, але, на жаль, многія ўжо не ведаюць гэтага імя, асабліва моладзь. А для нас Аляксандр Васілевіч быў кумірам. Я ў дзіцячым сур’ёзна займаўся вольнай барацьбой, быў неаднаразовым

чэмпіёнам Ленінграда, і ва ўзросце 13 гадоў прыехаў у Мінск на юнацкія спаборніцтвы. А іх урачыста адкрываў Аляксандр Мядзведзь. І для нас, малых, гэта было проста неверагоднай падзеяй, якая запомнілася на ўсё жыццё. Калі мяне запрасілі ў фільм, я не проста ўзрадаваўся, а нават падумаў — вось жа якія цудоўныя віражы бываюць у жыцці, хіба мог я калісьці пра такое марыць! І я змог абняць Аляксандра Мядзведзя — гэта амаль што шчасце. У мяне ўвогуле вельмі добрыя прадуцванні наконт фільма: па выніку першых здымачных дзён і самога працэсу, ад знаёмства з рэжысёрам... Мне ўсё падабаецца, ёсць падставы разлічваць на якасны вынік.

Дарэчы, сам Аляксандр Мядзведзь вельмі прыязна паставіўся да асобы менавіта Яўгена Сідзіхіна ў якасці выканаўцы яго ролі. Бо Аляксандр Васілевіч бачыў фільмы пра іншых славуцых барцоў — Івана Паддубнага і Аляксандра Карэліна, і быў імі вельмі незадаволены. А вось Яўген Сідзіхін, маўляў, разбіраецца ў гэтым, ведае гэты від спорту.

Маладога Аляксандра Мядзведзя сыграе расійскі акцёр Рыгор Някрасаў, і ён да пачатку працы над фільмам вольнай барацьбой не цікавіўся, але потым пайшоў у секцыю і дасягнуў пэўных вынікаў. Бо спартыўныя кадры ў стужцы таксама ж будуць. Будуць паказвацца і розныя краіны — спаборніцтвы ў Іране, у Мексіцы, сцэны з Алімпіяды 1972 года ў Мюнхене, дзе Мядзведзь трэці раз узяў алімпійскае золата. Здымкі пройдуць у Мінску.

Што тычыцца акцёрскага складу: хоць у некалькіх значных ролях — расійскія акцёры, і праўнучку Аляксандра Мядзведзя сыграе таксама расійская дзяўчынка, а ў невялічкім эпізодзе мы ўбачым лідара групы “Няшчасны выпадак” Аляксея Кортнева, але ўсе астатнія артысты — беларускія. Галоўную ролю спартыўнага журналіста Ленкіна, які напісаў біяграфію славуцкага барца і разам з хлопчыкам і дзяўчынкай трапіў у камп’ютарную гульні, сыграе Міхалі Есманю. Вячаслаў Паўлюць, традыцыйна для сябе, выканае галоўную адмоўную ролю. Убачым на экране мы Андрэя Караку, Максіма Дубоўскага, Алу Проліць і гэтак далей.

“10 жыццяў Мядзведзя” з’явіцца ў выглядзе поўнафарматнага мастацкага фільма і чатырохсерыйнага тэлевізійнага праекта. Плануецца, што здымкі працягнуцца яшчэ два месяцы, а работа над стужкай будзе скончана ў лютым наступнага года.

11 — 12 чэрвеня пройдзе XX Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі “Маладзечна-2021”. Праграма, як заўсёды, уключае багата разнастайных падзей, што адбудуцца не толькі ў амфітэатры, але не раўноўчы па ўсім горадзе. Аднак асабліва ўвага нададзена дзвюм легендарным пастацам — Уладзіміру Караткевічу і Ігару Паліводзе. Іх юбілей выпалі яшчэ на мінулы год, але пандэмія збылітала планы. Зрэшты, адзначаць такія гадывіны — заўсёды своечасова. Што засведчыць канцэрт адкрыцця, для якога Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі падрыхтаваў адмысловую праграму “Талака”. Пра перадачу нацыянальных музычных традыцый і культурную ды псіхалагічную місію фестывалю мы гутарым з яго нязменным мастацкім кіраўніком — знакамітым маэстра Міхаілам ФІНБЕРГАМ.

Ілья СВІРЫН

— Імя Караткевіча, на шчасце, вядомае кожнаму. А вось творчасць Ігара Паліводы, як мне здаецца, патрабуе папулярнасці...

— Абсалютна з вамі згодны! Ягоныя цудоўныя творы павінны гучаць адусюль: па радні, тэлебачанні, на канцэртах... Гэта класіка, “залаты фонд” нашай культуры. Я вельмі ганаруся, што быў з ім побач і магу назваць Ігара сваім сябрам ды папчэнікам. Лічу яго геніям, якога, на вялікі жаль, пры жыцці належным чынам не ацанілі. І заўсёды мяне ўражвала, наколькі гэта рознабаковая ў плане сваёй адоранасці асоба! Як піяніст ён стаў лаўрэатам конкурсу Чайкоўскага — а гэта вельмі дарагага вартае. А потым у даволі маладым веку ўвайшоў у склад ужо тады легендарнага “Песняроў” — што таксама прымнога сведчыць, калі ўлічваць патрабавальнасць Мулявіна і яго нох на таленты.

Ігар заўсёды здзіўляў сваёй грунтоўнасцю, абязнанасцю — ён увесь час прагнуў унутранага развіцця, што вельмі патрэбна для кожнага сапраўднага музыканта. Без перабольшвання, гэта вялікі чалавек, варты самага шырокага ўшанавання ў грамадстве. Думаю, музей, вуліца, помнік — толькі справа часу:

ліфанічны. Ён ствараў як грунтоўныя акадэмічныя творы, гэтак і сапраўдныя шлягеры — не кажучы ўжо пра літаратуру, маляванне ды многае іншае. Можа, вы ведаеце сакрэт, як яму ўдавалася гэта ўсё спалучаць?

— Палівода імкнуўся ствараць сучасную музыку, але пры гэтым грунтаваўся на класіцы. У яго выдатная кансерваторская адукацыя, і менавіта таму ён задаў тую надзвычай высокую планку ў песенным жанры. Толькі калі маш такі моцны базіс, можа нечага дасягнуць на эстрадзе. Лічу, гэта запавет

“Наша мова — нібыта музыка!”

геніяў жа відаць на адлегласці. А пакуль я шчаслівы, што наш калектыў можа зноў звярнуцца да яго творчасці — з працудласцю і любоўю. Калі ўчора Наташа Тамела спявала на рэпетыцыі песню Паліводы, я, прызнаюся, покрэкам плакаў! Вельмі рады, калі аркестранты — у тым ліку і маладыя — любяць гэтую музыку, разумеюць яе, адчуваюць душой. Зрэшты, я заўсёды казаў, што наш калектыў аб’ядноўвае сапраўдных беларусаў, якія любяць сваю краіну і робяць усё магчымае для яе развіцця.

— Цяперашняя праграма музыкі на не пустым месцы: ваш аркестр у свой час уважліва выбітыя творы Паліводы — згадайма хая б оперу-песню “Беларушчына” вядола вершаў Яні Купалы...

— Так, я вельмі ганаруся, што Ігар доўга і плённа працаваў у нашым калектыве, і што менавіта мне давялося рабіць апошні яго аўтарскі канцэрт — напярэдадні заўчаснай смерці.

— Ігар Палівода — творца ва ўсіх сэнсах слова по-

дзя ўсіх музыкантаў. У свой час я шмат галоў працаваў у шырокім аркестры, дзе рэпертуар, вядома ж, не можа быць акадэмічным. Але пасляхова ствараючы эмацыйны фон для дзеі на арэне — а працаваць нам давялося, пэўна, з усімі самвецкімі зоркамі, — мы заўсёды шукалі і прагнулі той грунтоўнасці, без якой сапраўднай музыкі не бывае. А калі ставіцца да сваёй справы легкадумна, па-рамецішці, нічога не атрымліваецца. Прыкладаў сёння прымнога, але не буду іх тут называць.

— А ці прагучыць сёлета знакамітыя фестывальныя гімны “Маладзечна”? Бо, як я чуў, раней адносна яго ўзікалі пэўныя непаразумеці...

— На шчасце, яны ўжо вырашаны, і песня зойме самае пачэснае месца ў праграме. Падчас сэйнага выканання кожнага разу шкаду, што не жыву ў гэтым цудоўным горадзе — настолькі яна прачула! Асабліва калі яе спявае колішні ўладальнік Гран-пры конкурсу маладых выканаўцаў “Маладзечна” Дамітрый Качароўскі.

— Менавіта пасля гэтай перамогі ён стаў салістам васага аркестра — і такі выпадак не адзінакы. Аднак многія пераможцы, на жаль, сыходзілі ў пень...

— Мабыць, гэта не праблема конкурсу, які мае вялікі аўтарытэт у музычным свеце і сапраўды стаў стартывай пляюкай для многіх вядомых спевакоў. Справа ў іншым: трэба, каб за раскрутку і далейшае развіццё тых талентаў, якіх адзначыла кампетэнтнае журы, браліся прафесіяналы — талі і вынік будзе. І кожны павінен памятаць, што гэты конкурс мае эпітэт “нацыянальны”. Ён прышчэпае моладзі любоў да беларускай песні.

— Сталучэнне ў самой назве фестывалю і паэзіі, на мой погляд, вельмі актуальнае. Бо сёння можна сустраць музыкантаў, якія ледзь не ганарыцца тым, што не бяруть у рукі кнігу...

— Не разумею такіх, калі шчыра. Я нарадзіўся ў Беларусі і беларускаму літаратуры ведаю з дзяцінства — лічы, выхоўваўся на ёй. А калі потым мне даводзілася асабіста пазнаёміцца з выбітным

паэтам або пісьменнікам, заўсёды лічыў гэта вялікім гонарам. Часта ўзгадваю, як Генадзь Бураўкін мяне колісь вучыў: Мішка, вымаўляй гэтыя слова іначэй, услахоўвайся ў нашу мову — нібыта гэта музыка! І яно сапраўды так — калі сапраўды ўслухаеся!

А як я быў рады магчымаму падарунку гутарыць з Караткевічам! На той час ён стаў знакамітасцю, у Оперным з пэспехам ішла яго “Свая легенда”, а кнігі разліталіся імгненна. Я наведваў яго ў шпіталі (Уладзімір Сямёнавіч ужо цяжка хварэў) і праседжваў там гадзінамі, слухаючы неверагодныя гісторыі з нашай мінуўшчыны, адкрываў яе для сябе з яго дапамогай. Як уражваў ягоны патрыятызм, любоў да Беларусі! Гэта вельмі на мяне паўплывала, натхніла... І я спрабаваў аддзячыць, ствараючы праграмы на яго магутныя вершы. Калі аркестр не так даўно выконваў гэтыя песні ў Оршы, на радзіме Караткевіча, уся зала плакала. Ніколі раней такога бачыць не даводзілася!

Шчасліва, што мне ў жыцці давялося выканаць столькі цудоўнай беларускай музыкі, напатакць столькі таленавітых твораў. Думаю, мала каму ў гэтым плане паспашацца больш за мяне. Той жа Мулявін і Ігар Палівода... Геніі, якія прымуслі беларускае слова загучаць ва ўсю моц. Хая яго ў свой час нехта нават саромеўся.

— Дарчы, у фестывальнай праграме будзе і сольны Дзяржаўнага ансамбля “Песняры”...

— Мулявіна ведаў яшчэ з тых часоў, калі гэта быў кампанейскі хлопца з гітарай. Калі я служыў у войску, нека патрапіў на канцэрт, пасля якога мы і пасябравалі. Колі ўсяго цікавага і творчага было ў нас за наступныя дзесяцігоддзі — не перадаць словамі. Вельмі рады, што яго неўміручыя песні зноў прагучаць у Маладзечне, на фэсце, які ён вельмі любіў.

— У фестывалю сёлета юбілей, прычым даволі паважны: ён праходзіць у 20-ты раз. На ваш погляд, у каго вырастае гэты “дзівя” за 28 гадоў свайго веку?

— У вялікае і вышталюнае свята нацыянальнай музыкі і слова, у сапраўдны фэст беларускага духу. Сёння ў гэта ўжо цяжка паверыць, але раней такой маштабнай імпрэзы, прысвечанай менавіта беларускай песні і слову, у нас не было. Памятаю, калі мы першы раз сабраліся, каб абмеркаваць ідэю фестывалю, многія не верылі, што ён мае вялікую перспектыву. Маўляў, няўжо можна забяспечыць высокі мастацкі ўзровень толькі сваімі сіламі, без замежных зорак? Цяпер над гэтым сумневамі можна хіба пасмяяцца.

— Вечнае пытанне: як пазбыцца гэтай недаацэнкі сваіх вартасцяў?

— Адкаж вельмі прасты. Трэба любіць сваё, беларускае. Гэта самае галоўнае, што ёсць у нас у жыцці. Любіць — і рабіць. І верыць у сваю дзяржаву, у наш цудоўны народ.

К

Аўра “Дома Бембеля”

Персанальная выстава Эдуарду Астафьеву, якую можна лічыць эскізам да яго будучай экспазіцыі-2022, працуе ў памяшканні Беларускага саюза мастакоў, вядомым як “Дом Бембеля”.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Зала, дзе калісьці была майстэрня мэтра, прыстасаваная зараз пад мастацкі выставы. Прычым, зыходзячы з яе пачатковай функцыі, у прыярэце — скульптары. Дарчы, Эдуард Астафьев скончыў Беларускі тэатральна-мастакі ў 1972 годзе, і кіраўніком ягонай дыпломнай работы быў ярыз Андрэй Ануфрыевіч Бембель.

Так што ў доме, дзе жыві і працаваў наш класік, нібыта сустраліся эпохі станаўлення беларускай скульптуры і яе творчай сталасці. Першую ўвасабляе Андрэй Бембель, другую — Эдуард Астафьев. Сустраліся майстар і вучань ягоны, які ўжо і сам майстар. Прысутнічалі на вернісажы і маладзейшыя скульптары. Гасці-імпрэзы былі таксама навучцыні Мастацкага каледжа імя Аляксея Глебава.

Экспазіцыя складаецца са станковых работ і фотаздымкаў твораў манументальных. Як манументаліст спадаў Эдуард вядомы двума помнікамі — Францыску Скарыне ў Празе і заснальніку Светлагорска шляхцічу Раману Шаціле, з сядзібы якога распачаўся ў XVI стагоддзі горад. Шмат увагі ў сваёй творчай практыцы скульптар надаваў ваеннай тэме, якая

за савецкім часам была ў беларускім мастацтве прыярытэтанай. Шырокай прасторай для эксперыментаў з формай з’яўляецца тэма спартыва. І як кожны нармальны чалавек Эдуард Астафьев аддае належнае жаночай прыгажосці. Нягледзячы на паважаны ўзрост, скульптар і зараз пры справе, мае творчыя планы і працавітасцю можа даць фору маладзейшым. Ёсць у яго творы пафасныя і паучыцёвыя, выразняю ў сваёй лаканічнасці і свядома сфармаваныя з мовы нібыта другасных і неабавязковых, а насамрэч інфармацыйна насычаных дэталей. Творы Астафьева — гэта цолая эпоха, дзе была вайна і каханне, прастыя жыццёвыя радасці і драмы з трагедыямі, святы і праца, праца, праца... Такая ж у прыныцце, як і тая, у якой жывем мы.

Выставу варт паглядзець... Завітайце, як будзеце шпачыраваць ля Дома Бембеля.

К

“Не магу заснуць на лецішчы — задыхаюся, — скардзіцца сусед, — а вось дома ў Мінску сплю, як забіты”. Свежае паветра стала шкодным для здароўя? Свет перакуліўся! Новай зямлі прагнуць хіба што героі хрэстаматыйнай літаратуры. Чым адрозніваецца ячмень піваварны ад ячменя простага памятаюць толькі сівельныя перадавікі сельгасвытворчасці. А іх унукі даўно і з поспехам “арандуюць” гарадское неба з асфальтам, на якім ячмень чамусьці не родзіць... Мы супакойваем сябе думкай, што ва ўсім свеце так: бяюць гарады, нікаваюць вёскі. Што будзе з акіянам, калі засохнуць крыніцы? А цяпер пра тое, што мне сэрца грэе: наша вёска чапляецца за жыццё ўсімі клубамі сваімі і бібліятэкамі. Імі, я ўпэнены, і адраджацца пачне.

лам спорту і турызму. Шыльдачкі ёсць і на знаках будынках, да прыкладу — на цукерні. Падчас прэзентацыі былі паказаны анімацыйныя тэатралізаваныя дзеі. На Скамарохавай з’явіўся навадыр з мядзведзем, які распавеў пра знакамітую Мядзведжую акадэмію. А на вуліцы Дворнай да гараджан выйшлі гаспадар цукерні — Шульман са сваёй жонкай”.

Аднаму з беларускіх кірмашоў у жніўні — 300 гадоў. Якому? Правільна, Ганненскаму ў Зэльве!

кі. А на падворках сельгасарганізацыі і сельсаветаў можна будзе пазнаёміцца з прадстаўнікамі творчых калектываў, аграсядзіб і суб’ектаў малога бізнесу. І які кірмаш без гандлёвага радоў! З’явіўшыцца дзед балеу Сапегі”.

У Ружанскім (Пружанскім) палацавым комплексе працуе персанальная выстава Святланы Несцеравай, якая кіруе клубам сталых людзей пры Пружанскім Палацы культуры, з’яўляецца намеснікам

рыцарскі клуб “Залаты лёў”. Выступілі народныя вokalныя ансамблі “Юрацішкаўскі кірмаш”, “Спадчына” і “Варажэя” з гарадскога пасёлка Юрацішкі, аграгарадкаў Лаздуны і Ліпнішкі”.

Бібліятэкар аддзела абслугоўвання і інфармацыі Ваўкавыскай раённай бібліятэкі Наталля Лышчык напісала пра акцыю “Горад з кнігай”. Праект рэалізоўваўся разам са старшакласнікамі гімназі № 2. У парку, на стадыёне і дзіцячых пляцоўках з’яўляліся шко-

віца” Васілевішкага Цэнтра народнай творчасці прынялі ўдзел у рэгіянальным свяце-конкурсе вакальна-харавага мастацтва. “Спеўнае поле” ў Пружанах. А далому вярнулася з дыпламамі першай і другой ступені.

Дыпламам другой ступені абласнога фестывалю-свята бытавых танцаў “Танцём па-даўнейшаму” ў намінацыі “Побытвы танец” ушанаваны Васіль Шойб і Алена Давыдзенкава з Жолцішкаўскага Дома культуры Смаргонскага раёна.

А на Дворнай сустракала цукерня

Яўген РАГІН

Так што як па мне, дык любая ўстанова культуры ў беларускай вёсачы — гэта помнік нацыянальным мастацкім адметнасцям, на якіх у краіне літаральна ўсё і трымаецца: ад нашчынальнай эканомікі да нашчынальнай адукацыі.

Сённяшняя рэдакцыйная пошта радуе сваёй разнастайнай небыжавасцю. Навіны, можна сказаць, на лобы густ. Пачнем. У адным з нумароў “К” мы анансавалі фестываль кнігі “#ЧЫТАЙГОМЕЛЬ”, асноўным арганізатарам якога выступілі Гомельская абласная ўніверсальная бібліятэка і гарадское аддзяленне Беларускай бібліятэчнай асацыяцыі. Свята аматараў кнігі і чытання адбылося 22 мая. Чым канкрэтна запоўніўся адметны фест, што ладзіцца ўжо ў трэці раз? Не толькі ёмістасцю (за дзень адбылося больш за 60 мерапрыемстваў), але і вытанчанай яскравасцю. Мяркуючы самі, можна было не толькі набыць кнігу сучаснага аўтараў, але і сустрэцца з імі, паразмаўляць ды атрымаць аўтограф. А на Бібліятэчным бульвары рэй влі 23 бібліятэкі горада і вобласці, распавядалі пра стогадовы юбілей з дня нараджэння Івана Шамякіна і Івана Мележа, прапа-ноўвалі конкурсы, гульні,

выставы, з гатоўнасцю ладзілі экскурсіі з дапамогай літаратурнай карты Гомельшчыны. Дзейнічала і чытальная зала пад адкрытым небам. Дэманстраваліся савецкія плакаты 1920 — 1930-х гадоў пра чыгача і чытанне. Гомельскі калекцыянер Аляксандр Шаліпаў прэзентаваў падборку экслібрысаў апошніх выкоў. А інтэрактыўная пляцоўка “Крыптаграфія або тайнапіс” прапаноўвала пазнаёміцца з бестыарыямі (сярэднявечнымі энцыклапедыямі пра міфічных і рэальных жывёл) і далучыцца да мастацтва складання тайнага паслання. Я нават і паловы цікавостак не пералічу. А няма ў гэтым патрэбы. Калі зачэпіла, выдумляйце свой фест. Творчая канкурэнцыя — рухальнік мастацтва. Зайздрыць у творчасці — рэч для здароўя не надта добрая. Лепей самому апырэджваць у справах думкі іншых.

Наступная навіна — не менш экспазіцыйная. Піша металыст Смаргонскага раённага Цэнтра культуры Вольга Крывянкава: “22 мая адбылася прэзентацыя шыльдачак з істарычнымі назвамі смаргонскіх вуліц, да прыкладу, Скамарохава, альбо Мядзведжая, і назва сённяшняй — вуліца Таксістаў. Змест шыльдаў прапанаваны мясцовым гісторыка-краязнаўчым музеем і райвыканкамаўскім аддзе-

Быў там, пісаў пра згаданы брэнд (калісьці ці не сусветны), зразумеў, што раённы цэнтр жыве ад кірмашу да кірмашу. Жыве не гульма гуляючы, а напружанай падрыхтоўчай працай да важнай падзеі, якая ў XVIII стагоддзі па значнасці ступала толькі лейпцігскім кірмашам. Намеснік дырэктара Зэльвенскага раённага Цэнтра культуры і народнай творчасці Наталля Матвейчык распавядае: “Гулялі мы запанавалі на 20 і 21 жніўня. Свята пачнецца на вадасховішчы. Аднапачынак з будай і залюць на чым знойдзецца здавён сталі традыцыяй. А яшчэ можна будзе ўзвесці замка на пяску, паўдзельнічаць у конкурсе “Рыбныя смакі”. На наступны дзень свята працянецца на цэнтральнай плошчы гарадскога пасёлка на чале з гаспадаром кірмашу Антоніем Казімірам Сапегам. Тут пройдуць і раённыя дажын-

старшыні ветэранскай арганізацыі Пружан, старшыні мясцовага савета ветэранаў. Малодшы навуковы супрацоўнік Ружанскага палацавага комплексу роду Сапег Алена Палішчук перакажа, што Святлана Мікалаеўна — цудоўная майстрыха. Вышыўкай яна займаецца больш за 22 гады і аддае перавагу карцінам рэлігійнай тэматыкі. А выстава (25 работ) называецца “Іголкай, як пэндзлем”.

“Шляхецкі фест “Жамчужная зорка — палац Умястоўскіх”, — распавядае вядучы металыст па асноўных жанрах аддзела металычнай работы Іўеўскага Цэнтра культуры і волнага часу Святлана Лугіна, — сабраў жыхароў Жамыслаўскага краю 22 мая. Імпрэза, прысвечаная графскаму роду, адбылася на фоне старадаўняй музыкі. Прачуаў і Жамыслаўскі вальс, а на Алеі жыцця высаджаўся ружэй. Упершыню выступіў лідскі

На здымках:
1 Падчас акцыі “Горад з кнігай” у Ваўкавыску.
2, 3 “Шляхецкі фест “Жамчужная зорка — палац Умястоўскіх” сабраў жыхароў Жамыслаўскага краю.
4 На выставе твораў Святланы Несцеравай у Ружанах.

людзі, хто ўслых, хто пра сябе, чыталі вершы і прозу, каб прыцягнуць да сябе ўвагу. Залумка — нагадаць навакольнаму свету, што апроч інтэрнэту ёсць кніга — спрацавала. Чым менш фармалізму ў дзеяннях, тым больш шчырасці ў стасунках. Пазітыў заўжды справе на карысць.

Надзее Бондар піша. У цэнтралізаванай клубнай сістэме Маладзечанскага раёна прайшоў раённы конкурс самадзейных хараваў і вакальных калектываў “Паклон табе, мой беларускі край”. Майстэрства прадэманстравалі 11 творчых калектываў. Гран-пур атрымаў вакальны гурт “Элегія” Аляхновіцкай дзіцячай школы мастацтваў.

Нізка слоніміскіх навін. 23 мая народны вакальны ансамбль “Славянчачка” з Сянькоўшчынскага Цэнтра культуры і народны ансамбль адной песні “Жы-

А ад Ваўкавыскага раённага Цэнтра культуры ў “Танцах па-даўнейшаму” бралі ўдзел пяць пар. Загадчык аддзела па правадзены культурных мерапрыемстваў Ларыса Ланіна напісала, што дыплом першай ступені атрымалі Павел Мурага і Мар’яша Думкава з Матвееўскага Дома культуры.

У рамках акцыі “Ваенная агітбрыгада”, якая пачалася ў маі і працянецца да 3 ліпеня, мяркуецца правесці канцэртныя праграмы ў маланаселеных і аддаленых вёсках Слонімскага раёна. У маі агітбрыгада сумесна з работнікамі сельскіх клубных устаноў выязджала ў 11 вёсак. А перасоўная бібліятэка дэманстравала літаратуру па тэматыцы “Народ. Перамога. Памяць”.

Наш сталы пазаштатны аўтар Ала Лялькіна — начальнік аддзела Віцебскага абласнога металычнага Цэнтра народнай творчасці — распавядае пра выставы жывапіса Ніны Федарыставай з Віцебска і ганчара ды ткачыкі Сяргея і Ганны Рымдзёнак з Шаркаўшчыны. Ніна Ляўнаўна прадставіла больш за 40 палотнаў, аб’яднаных лярвамі да Балькаўшчыны. Сяргей Рымдзёнак больш за 20 гадоў займаецца ганчарствам, заснаваў Дом ганчара. А яго жонка Ганна — валодае тэхнікай ручнога і станковага ткацтва. Так што выстава прэзентуе лепшае, што ў нас ёсць у згаданых жанрах беларускага мастацтва.

Пішыце пра цікавае і здзіўляйце!

Сустранемся праз тыдзень.

Валянціна Пятрова па адукацыі — выхавальца дзіцячага садка, а па прызнанні — таленавіты бібліятэкар. Працуе ў сельскай бібліятэцы аграгарадка Казлоўка. У апошні час Валянціна Іванаўна шмат увагі надае распрацоўцы і ажыццяўленню самых разнастайных праектаў. Дарэчы, на рахунку Казлоўскай сельскай бібліятэкі не адзін праект патрыятычнага кірунку. Вынікам іх стала адкрыццё ў бібліятэцы музея Малой Радзімы.

САЙТ "ПАРЫЧЫ"

У першую чаргу тут запашаюцца звесткі аб паходжанні прозвішчаў жыхароў аграгарадка, 51 паселішча на тэрыторыі Парыцкага сельсавета, якіх зараз няма ўжо на карце раёна, а таксама — збор матэрыялаў пра знакі і зямлякоў, выданыя буклеты і кнігі. Цягам 4-х гадоў з дапамогай баз даных Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі Валянціна Іванаўна вядзе самастойны пошук загінулых салдат падчас вайны на тэрыторыі раёна, змяшчае вынікі гэтых пошукаў на сайце "Парычы", наладжвае стасункі з роднымі,

Чамадан вайсковага прызначэння

Патрыятычная акцыя сельскай бібліятэкі

Валянціна Пятрова — аўтар праекта "Ваенны музей у чамадане".

Арганізатары праекта з удзельнікамі падлеткавага пошукавага атрада.

якія потым прыязджаюць з розных куткоў Расіі, Украіны, суправаджае іх да месца пахавання.

Па прапанове расійскіх пошукавікоў Валянціна Пятрова і бібліятэкар Дуброўскай сельскай бібліятэкі Людміла Бусел за пошукавую дзейнасць узнагароджаны юбілейным медалём Расійскай Федэрацыі "75 гадоў Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне 1941 — 1945 гг."

ПРЫДУМАЛА І РЕАЛІЗАВАЛА

У канцы мінулага года няўрымслівы бібліятэкар распачала новы пра-

ект — "Ваенны музей у чамадане". Галоўная яго мэта — пазнаёміць маладое пакаленне з падзеямі апошняй вайны на тэрыторыі роднай мясцовасці, з мужнасцю і подзвігамі тых, каму мы абавязаны сёння за мірнае жыццё.

Штуршком для старту новага праекта стаў удзел бібліятэкара ў Парыцкім пошукавым атрадзе "Эстафета памяці". А натхніў Валянціну Іванаўну на новую цікавую справу мясцовы краязнаўца Раман Цярэшчанка. Ён жа стаў і яе актыўным памочнікам. Прыняў удзел у краязнаўчых кло-

патах і член Парыцкага пошукавага атрада Уладзімір Дражын. Падтрымалі добрую справу ваенны камісар Светлагорскага і Акцябрскага раёнаў Аляксандр Іваніцкі і старшыня Парыцкага выканкама Аляксандр Цалка.

Чаму такая назва ў праекта? Таму што ў справу пайшоў самы звычайны стары чамадан. Валянціна Пятрова паклала ў яго экспанаты з ваеннай часткі экспазіцыі бібліятэчнага музея. Уззяла "экспазіцыю" ў рукі і адправілася ў першую музейную вандровку. Яна аказалася ўдалай.

Цяпер "дэсант" на чале з бібліятэкарам рэгулярна "высаджаецца" ў сельскіх школах раёна. У межах праекта Валянціна Іванаўна праводзіць медыягалізіныя памяці, урокі мужнасці, падчас якіх ідзе гаворка пра аперацыю "Баграціён", Азярыцкі канцлагер, подзвігі Герою Вялікай Перамогі, што склалі галовы пры вызваленні раёна.

КОЖНЫ — ПРЫ СПРАВЕ

У кожнага ўдзельніка праекта свая задача. Уладзімір Дражын, напрыклад, распаўядае пра зброю, якую выкарыстоўвалі байцы Чырвонай Арміі. Цікава, што патрыямац у руках сапраўдны пісталет, кулямёт альбо гранату жадаюць не толькі хлопчыкі, але і дзяўчынкі. Аб тым, як вядзецца пошук месцаў пахавання чырвонаармейцаў паведамляе з веданнем справы кіраўнік Парыцкага пошукавага атрада Раман Цярэшчанка. Кожная сустрэча не абходзіцца без пытанняў школьнікаў, што сведчыць аб цікавасці маладога пакалення да падзей мінулага. "Біблі-

ятэчны дэсант" пабываў ужо ў 5-ці сельскіх школах раёна. Акрамя гэтага, па ініцыятыве Валянціны Пятравой у межах праекта створаны падлеткавыя пошукавы атрад, у які ўвайшлі навучэнцы 7 — 8 класаў Парыцкай школы. Валянціна Іванаўна вучыць хлопчыкаў і дзяўчынак весці пошук з дапамогай баз даных "Мемарыял", "Подзвіг народа", "Памяць народа", арганізавала экскурсію на мемарыяльны комплекс "Ала".

У юных пошукавікоў — цікавыя планы. У бліжэйшы час яны прымуць удзел у аўтапрабегу "Дарогай памяці", які прымеркаваны да 80-годдзя пачатку Вялікай Айчыннай вайны. Плянуецца пазнаёміцца неўзабаве з працай 52-га спецыялізаванага батальёна, які займаецца перапахаваннем загінулых байцоў Чырвонай Арміі, паўдзельнічаць у мiтiнгax-рэвiемаx, а таксама падрыхтаваць для школьнікаў музейныя ўрокі з iнтэрактыўнымi вiктарынамi.

Валянціна РАСОШАНКА,
галоўны бібліятэкар
аддзела бібліятэчнага
маркетынгу Светлагорскай
раённай бібліятэкі

Эмоцыі і ўражанні фестывалю "Таночак".

Апошнімі тыднямі паспяхова прайшоў традыцыйны абласны фестываль фальклорнага мастацтва "Таночак", арганізатарамі якога выступілі ўпраўленне культуры Брэсцкага аблвыканкама, Брэсцкі абласны грамадска-культурны цэнтр і Драгічынскі райвыканкам.

Фестываль як песня

Спачатку — пра грошы. Для кагосьці іх недахоп — асноўная прычына, так бы мовіць, фестывальнай пасіўнасці. Нашаму фестывалю такая "хвароба" не пагражае. Упраўленне культуры Брэсцкага аблвыканкама фінансавала харчаванне і ўзнагароды ўдзельнікам фестывалю (дыпломы, ганаровыя граматы і прызы), Драгічынскі райвыканкам узяў на сябе расходы па падрыхтоўцы і гукаўзмацняльнай апаратуры, набыў падарункі для ўшанаваных калектываў сямейнай творчасці...

Вось ужо ў пяты раз у аграгарадку Бездзеж Драгічынскага раёна "Каля плэса" — на падворку музея "Бездзежскі фартушок" — сустрэлі сапраўдныя аматары традыцыйнага мастацтва. На прасторах інтэрнэту адразу зазіхацелі яркавыя, сакавітыя фотаздымкі, якія назаўжды захавалі эмоцыі і ўражанні ад фестывалю.

ЯК ТОЕ БЫЛО НА ГЭТЫ РАЗ

З самага ранку, нягледзячы на пахмурнае надвор'е, з усіх куткоў Брэсцкіны пачалі з'яджацца фальклорныя гурты — пачаўся сапраўдны фестывальны рух! Падворак ажывіўся ўпрыгожыўся, нібыта маладая да вінцу, бялісьце колерам касцюмаў са старажытнымі арнаментамі.

На ўваходзе ў падворак удзельнікаў і гасцей свята сустракалі каларовыя плакаты з фотаздымкамі і інфармацыяй аб немагчымай гісторыка-культурнай спадчыне Берасцейшчыны. Далей размяшчаліся "Горад майстроў", на якім былі прадстаўлены як кулінарныя шэдэўры нашай традыцыйнай кухні, так і самаробныя сувенірныя вырабы на любы густ.

Апоўдні, па складзенай традыцыі, урачыста адчыніла мерапрыемства мясцовая песня "Таночак", у гонар якой названы фестываль. 12 дзіцячых фальклорных калектываў з хваляваннем чакалі свайго чаргі выступіць, каб паказаць сваё майстэрства ў танцах і спевах, раскажаць местачковыя байкі і казкі. Асабліва хваляваліся тыя, хто ў першы раз удзельнічаў у фестывалі, і вельмі ўважліва назіралі за тым, што адбываецца на канцэртнай пляцоўцы, а тыя, хто тут быў не першы раз, дазвалялі сабе раскошу праехацца на запражанай канём брычцы вакол "Бездзежскага фартушка".

МАЛАЙЧЫНЫ — УСЕ

Праз дзве гадзіны напружанай барацьбы за званне лепшага фальклорнага калектыву пачалася самая вызначэнне пераможцаў. У гэты час, каб удзельнікі і гасці фестывалю не сумавалі, пачаўся канцэрт аўтэнтычных фальклорных гуртоў. Прыехалі на фестываль калектывы з Пінскага, Маларыцкага, Столінскага і Драгічынскага раёнаў, галоўным гасцем свята стаў узорны фальклорны ансамбль "Верабейкі" Люблінскага раённага Цэнтра культуры Мінскай вобласці, пад кіраўніцтвам знакамітага этнахарэографу Сяргея Выхваркі. У гэтым годзе фестываль пашчасціў увагу арганізатары мерапрыемства надалі калектывам сямейнай творчасці.

І вось, настаў кульмінацыйны момант фестывалю — узнагароджанне ўдзельнікаў конкурсу. Неводны калектывы не застаўся без увагі і быў адзначаны за сваю непаўторнасць.

На гала-канцэрце выступілі самыя маленькія, але ўжо сапраўдныя зорачкі фальклорнай песні Данута Злакаманава з Ляцкага раёна, Вікторыя Матарас і Пелагея Сілка з Івацэвіцкага раёна, а таксама Волга Бярчук і Заслужаны аматарскі калектыв Рэспублікі Беларусь узорны клуб аматараў фальклору "Вясковая табала" Халіслаўскага сельскага Дома культуры Маларыцкага раёна, кіраўнік Галіна Хомік.

Разынкай сёлеташняга фестывалю сталі відэачыны карагодных дзё "Таночкі на маёвым лужочку", з шыкла этнаканцэртаў "Рух зямлі". Закруціліся ў карагодах не толькі людзі, але і буслы што луналі і кружылі над "плэсам" "Бездзежскага фартушка", прадказваючы доўгае жыццё фестывалю!

Ганна ПРАКАПОВІЧ,
вядучы метадыст
па фальклору і этнаграфіі
Брэсцкага абласнага
грамадска-культурнага
цэнтра
Фота з архіва цэнтра

“Таленту мала, патрэбна цярпенне...”

Афіцыйныя радкі службовай характарыстыкі абвясчаюць: “Наталля Ланцава валодае выдатнымі вакальнымі дадзенымі. Дзякуючы артыстычным здольнасцям, працавітасці, смелай творчай фантазіі, умению ўвасобіць свае задумы і данесці іх да слухача, яна заваявала прызнанне і аўтарытэт сярод калег і жыхароў нашага горада і за яго межамі”. Як атрымалася ў Наталлі Анатольеўны дамагчыся значных поспехаў, які сакрэт яе прафесійных дасягненняў? Паспрабуем разабрацца.

ПРЫСТУПКА ПЕРШАЯ: ДАШКОЛЬНІЦА ЛЯ МІКРАФОНА

Наташа з дзяцінства жыла ў атмасферы музыкі. Бацька і чатыры яго браты добра спявалі і гралі на баяне, мама выдатна спявала. Усе сямейныя святы суправалжаліся імправізаванымі канцэртамі. Маці брала дашкольніцу Наташу з сабой у экскурсійныя паездкі, у якія часта адпраўлялася разам з калегамі — працоўнымі ВА “Хімвалакно”. Малая ў аўтобусе садзілася на крэсла побач з шафэрам, брала мікрафон і ўсю дарогу спявала для экскурсантаў. Рэпертуар у юнай спявачкі быў велізарны, асабліва любіла дзяўчынка выконваць песні Ганны Герман і Алы Пугачовай. Дзяўчо спявала нават на англійскай мове (яна яе не ведала, проста запамінала словы на слых). Такія ж “канцэртны” яна рабіла і ў ваго-не цягніка, у якім ездзіла з бацькамі да бабулі ў вёску.

У школьныя гады, вядома ж, Наташа была актыўнай удзельніцай мастацкай самадзейнасці і з раласцю займалася ў музычнай школе па класе акардэона. Дома самастойна падбірала гармонію, грала на фартэпіяна, спявала рамансы і эстрадныя песні, таксама выконвала мелодыі, пад якія танчыла яе стрыменная сястрычка. Асабліваю ролю ў жыцці юнай музыканткі апырала выкладчык салыфеджыя Ларыса Маршыянава. Менавіта яна паўплывала на рашэнне Наталлі ў выбары прафесіі і дапамагала рыхтавацца да паступлення ў музычнае вучылішча.

ПРЫСТУПКА ДРУГАЯ: СПРОБЫ

Дзяўчынка з поспехам вытрымала конкурс тры чалавекі на месца і стала студэнткай Мазырскага музычнага вучылішча. Разуменне прафесіі прыносіла радасць і ўмацоўвала ў думкі аб правільнасці абранай спецыяльнасці. Маладая творчая энергія патрабавала выхаду. Наталля самастойна падабрала музыку з рэпертуару ансамбля “Бітлз”, размеркавала ролі і падрыхтавала з аднакурснікамі спектакль паводле казкі Леаніда Філатава “Пра

Фядота-стралыя”. Прэм’ера выклікала сапраўдны фурор: глядачы апладзіравалі стоячы. Выкладчык рускай класічнай музыкі тут жа прапанавала студэнткам паставіць першую частку оперы “Яўгенія Анегін”. Моладзь з энтузіязмам узялася за новае творчае заданне. Наталля праспявала партыю Таццяны Ларынай.

Выпускніцы прапанавалі месца выкладчыка музычнай школы ў Калінкавічах, запрашалі яе і ў драматычны тэатр, але дзяўчынка вельмі сумавала па дому, таму вярнулася ў родны Светлагорск. Працоўны шлях пачала ў толькі што адкрытай сельскай музычнай школе ў вёсцы Баравікі. Выкладала салыфеджыя, музычную літаратуру, ігру на фартэпіяна і займалася з хорам. Некалькі разоў прыязджалі да Наталлі Анатольеўны на заняткі выкладчыкі Светлагорскай музычнай школы, у тым ліку і любімая настаўніца Маршыянава.

Наталля Анатольеўна тымі днямі з нахненнем рыхтавала сваіх вучняў да ўдзелу ў раённым конкурсе “Правінцыя”. Удзел аказаўся паспяховым.

ПРЫСТУПКА ТРЭЦЬЯ: СТАЛЕННЕ

Поспехі маладога педагога заўважылі і ў 1999 годзе запрасілі на працу ў самую буйную і значную ўстанову культуры горада — Палац культуры хімікаў (у цяперашні час СЦК — Светлагорскі Цэнтр культуры) хормайстрам у народную эстрадную студыю “Ліра”. Асноўнай мэтай стварэння студыі было павышэнне музычнай культуры і раскрыццё творчага патэнцыялу таленавітых людзей. Вялікае значэнне надавалася якасці прафесійнай падрыхтоўкі выканаўцаў, раскрыццю творчай індывідуальнасці навуэнцаў, падбору якаснага музычнага матэрыялу, стварэнню сцэнічнага іміджу. Наталля Ланцава энергічна ўзялася за новую для сябе справу, што называецца, пагрузілася ў працу з галавой.

Вынікі не прымыслілі чакаць: вучні Наталлі Анатольеўны становіліся дыпламантамі і глаў-

Наталля Ланцава.

рэатамі шматлікіх конкурсаў. А сама Наталля Ланцава час ад часу з поспехам выступала ў канцэртах як спявачка.

Сёння ў складзе студыі больш за дваццаць чалавек ад 4 да 50 гадоў. Салісты, вакальныя ансамблі, трыа, дуэты “Ліры” выдуць актыўную канцэртную дзейнасць, з’яўляюцца лаўрэатамі і дыпламантамі міжнародных, рэспубліканскіх і гарадскіх фестываляў ды конкурсаў: “Калядная хваля” (Юрмала), “Рэспубліка KIDS” (Масква), рэспубліканскіх конкурсаў “Зорка ўзыйшла над Беларуссю”, “Белазаўскі акорд”, нацыянальнага адбору дзіцячага конкурсу песні “Еўрабачанне”, Нацыянальнага фестываля беларускай песні і паэзіі (Маладзечна), міжнародных фестываляў “Залатая пчолка”, “Зямля пад белымі крыламі”, “Пакаленне NEXT”, раённага конкурсу юных і малых талентаў “Правінцыя” і іншых. Студыя прымала ўдзел у тэлевізійным праекце START, тэлепраекце АНТ “Акадэмія талентаў”, у праекце тэлекампаніі СТБ “Спяваючыя гарады”, украінскім тэлешоу “Ікс-фактар” (Кіеў), конкурсе-кастынг дзіцячых вядучых “Юная тэлезорка”...

Неаднаразова народная эстрадная студыя “Ліра” пад кіраваннем Ланцавай прадстаўляла нацыянальную творчасць сваёй краіны на сцэнічных пляцоўках Беларусі, Расіі, Польшчы: атрымала дыпламы лаўрэата I ступені VII адкрытага рэспубліканскага конкурсу “Эстрада суботняга вечара” (Мінск, 2017 — 2019), II міжнароднага конкурсу мастацтваў “Зорныя кветкі — 2017” (Мінск), XII міжнароднага фестываля песні “Падляская нота-2018” (Польшча), міжнароднага фес-

тывалю-конкурсу “Кубак дружбы” (Мінск, 2017 — 2019), Гран-пры I рэспубліканскага конкурсу мастацтваў “Дарога да мары” (Мінск, 2019) ды іншае.

ПРЫСТУПКА ЧАЦВЁРТАЯ: ПРЫЗНАННЕ ВУЧНЯЎ

У жніўні 2018 года ўдзельніца народнай эстраднай студыі “Ліра” Марыя Дудар прадстаўляла Гомельскую вобласць на фестывалі Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі “Творчасць юных”, які праходзіў у Анапе. Па выніках фестываля на Машу звярнулі ўвагу прадстаўнікі Фонду Уладзіміра Співакова і запрасілі прыняць удзел у канцэрце дзіцячага абанемента “Дзеці-дзецам. Пацуй будучага кліма...” Маша з’яўляецца ўдзельніцай многіх фестываляў і конкурсаў і заўсёды заваяўвае прызавыя месцы. На II Міжнародным конкурсе мастацтваў “Хрустальныя Васілёк” былі адзначаны і іншыя салісты студыі “Ліра” Мікіта Герасімаў і Ганна Гавяжкова ў намінацыі “Эстрадны вакал”. Ягор Шаранкоў уладстоены другой прэміі XXVI міжнароднага конкурсу выканаўцаў эстраднай песні “Віцебск-2017” у рамках “Славянскага базару”, прэміі імя Уладзіміра Мулявіна “За лепшае ўвасабленне нацыянальнай тэмы, высокае выканальніцкае майстэрства”, а таксама спецыяльнай прэміі Парламенцкага сходу Саюза Беларусі і Расіі.

Наталля Ланцава за вялікі ўклад у рэалізацыю сацыяльнай палітыкі і заслугі ў развіцці нацыянальнай культуры ўзнагароджана Ганаровай граматай Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, яна — пераможца абласнога конкурсу прафесійнага майстэрства абласнога аб’яднання прафсаюзаў “Гомельскі майстар”, атрымала падзяку Міжнароднага лабарачынага фонду Уладзіміра Співакова (2018, 2019), неаднаразова ўзнагароджвалася Ганаровымі граматамі дзяржаўных органаў.

ПРЫСТУПКА ПЯТАЯ: СТВАРЯЦЬ КАЛЕКТЫВ ПА УЗОРЫ СЯМ’І

На пытанне аб крытэрыях выбару дзяцей у студыю і сакрете поспеху Наталля Анатольеўна адказала: “Пры праслухоўванні дзіцяці лічу абавязковай інтанацыю, можа, нават не вельмі чыстую першапачаткова. Астатняе рабіла сама (дыханне, артыкуляцыя, дыкцыя). Поспех у значнай ступені залежыць ад таго, як педагог пабудуе атмасферу ў калектыве. Калектыў — гэта сям’я і, а наколькі яна моцная і дружная, залежыць ужо і ад саміх дзяцей і, вядома ж, ад іх бацькоў. Далей усё залежыць ад прафесіяналізму педагога”.

Напэўна, галоўны сакрэт поспеху Наталля Ланцава раскрыла ў сваім партфоліа, дзе вызначана яе жыццёвае крэда: “Таленту мала. Патрэбны цярпенне і патрабальнасць”.

Галіна КАПЕЦКАЯ
Светлагорск

Міжнароднае свята традыцыйнай культуры “Браслаўскія зарніцы” — самае сталае на Беларусі. У наступным годзе ў яго — юбілей. Начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Браслаўскага райвыканкама Юлія Чагарына згадвае, што спачатку мерапрыемства задумвалася як пясенны конкурс. З тых часін нязменным засталася толькі месца правядзення фесту — лесопарк “Леснічоўка”.

“Браслаўскім зарніцам” — 54 гады

Яўген РАГІН

Фестываль традыцыйнай культуры прайшоў у Браславе 29 — 30 мая. Па вядомых эпідэміялагічных прычынах ён не быў такім шматлюдным, як папярэднія. Але прадстаўнікі

творчых суполак 17 рэгіёнаў з сямі краін свету даслалі свае віншавальна-канцэртныя візітоўкі ў рамках візафоруму “Мастацтва без межаў”.

Па-ранейшаму прадстаўніцай дзі спеўнай была Браслаўская харавая асамблея. Уражанне было такое, што суладна спявалі разам з выканаўцамі зямля, неба ды азёры браслаўскія. Па-

ранейшаму вызначалася маляўнічасцю свята сярэднявечнай культуры “Меч Брочыслава”.

А былі яшчэ канцэрт баянна-акардэоннай музыкі, конкурсы юшкі і народных танцаў. Словам, цягам двух дзён Браслаўскі фальварак не адпускаяў гацей.

Годна падрыхтаваліся да фесту не толькі клубныя ра-

ботнікі. Зместу свята адпавядалі экспазіцыі Браслаўскага аб’яднання музеяў. Да паслуг жыхароў і расцей шмат рызнак прадумалі і бібліятэкаркі.

Шкава, чым будзе адрознівацца ад папярэдняга фесту, якому споўніцца 55 гадоў? Пажывём — пабачым.

Адбітак казкі на аркушы паперы

Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры ў Міжнародны дзень абароны дзяцей наладзіў традыцыйную выставу для школьнікаў і іх бацькоў. Сёлета глядачам прапанавалі дзіцячыя кнігі з архіваў пачатку ХХ ст. Вялікую частку выставы занялі ілюстрацыі паводле айчынных казак мастачкі Рыты Цімохавай. Акрамя гэтага, неўпадкова запрошаныя ў музей вучняў гімназіі-каледжа мастацтваў імя І. В. Ахрэмчыка ўзнагародзілі за актыўнае ўдзяленне ў Ноч музеяў.

Павел САЛАЎЕЎ / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

На здымках: падчас адкрыцця выставы.

чытаў зварот міністра культуры да прысутных: “У нашай краіне надаецца вялікая ўвага раскрыццю талента кожнага жыхара, — значнае Анатолій Маркевіч. — Маленькія творцы мусяць стаць годнымі грамадзянамі і займацца творчасцю на карысць сваёй Радзіме”.

Па словах загадчыцы аддзела навукова-метадычнай і каардынацыйнай работы музея Святланы Кажамыя, сённяшняй экспазіцыяй абавязаны тут шмат у чым Рыце Цімохавай. Яна, як выдатны графік, дэманструе, што з кнігі можна стварыць сапраўдны арт-аб’ект. Напрыклад, ва ілюстраваных ёй цікавостках экспазіцыі, зборніку вершаў “Запішыце мяне ў мядзведзі” Васіля Зуёнка, “Ночы жука-светлячка” Людмілы Стрыжэцкай і выданні “Таямнічыя казкі” Ганса Хрысціяна Андэрсэна можна пабачыць, як мастак прафесійна ўвасабляе ў малюнку атмасферу кнігі.

“Падчас наладжвання гэтай выставы з’явілася ідэя прапанаваць вучням Рыты Міхайлаўны намаляваць ілюстрацыю на любы беларускі верш, — распавяла Святлана Кажамыя. — Паўдзельнічала ў акцыі 22 яе вучня, пасля чаго нашыя наведвальнікі на Ночы музеяў змаглі галасаваць за лепшыя работы”. У выніку галасавання пераможцамі сталі Анастасія Якубоўская, Аглія Лойка і Кіра Марціросова.

Мастак Рыта Цімохава падзялялася, што натхненне яна чэрпае на роднай Віцебшчыне, якая ад іншых куткоў Беларусі адрозніваецца густымі туманамі. Можна менавіта таму ёй так падабаецца маляваць ілюстрацыі да казак. Рыта Міхайлаўна ўдзячна гімназіі-каледжу мастацтваў за магчымасць весці гурток па стварэнню кніг, падобных якому ў краіне няма.

Пасля ўрачыстага адкрыцця выстава гатова прымаць гасцей, і будзе доўжыцца да 2 кастрычніка.

“Зоркі сёмага неба” — ужо ў кінатэатрах

Да Міжнароднага дня абароны дзяцей 1 чэрвеня была прымеркавана гучная прэм’ера першага беларускага поўнаметражнага анімацыйнага мюзікла “Зоркі сёмага неба”, створанага кінастудыяй “Беларусьфільм”. Фільм у пракаце ў кінатэатрах Беларусі, а ўрачыстая святоточная праграма з удзелам здымачнай групы і запрошаных гасцей адбылася ў Доме кіно ў Мінску.

Надзея КУДРЭЙКА

Для беларускага кіно “Зоркі сёмага неба” — праект унікальны: гэта першы анімацыйны мюзікл у фармаце поўнаметра. Праца над ім ішла на працягу пяці гадоў. У аснове сюжэта гісторыя пра тое, як маленькія героі — хлопчык Саша, Лялька і Кот — ратуюць свет, праходзячы шэсць нябэсаў з монстрамі, што ахуталі Зямлю. А яшчэ і пра тое, як важна не забывацца ма- рышчы і як Дабро абавязкова перамажа Зло.

Літаратурным падмуркам стужкі стала п’еса Геннадзя Давыдзікі — 11 гадоў таму такі папулярны спектакль для дзяцей ужо ішоў на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя М. Горкага. Натуральна, для анімацыйнага, і тым больш музыкальнага фільма спатрэбілася напі- сць новы сцэнарыі, і яго сааўтарам стала сама рэжысёр Алена Турава. Мастаком-пастаноўшчыкам выступіла Святлана Кавалеўская, а музыку і многа вясёлых запамінальных песень напісаў кампазітар Леанід Шырын.

На сцэну Дома кіно перад прэм’ерай “Зорак сёмага неба” выйшла здымачная група мультфільма, а спявак Тэа, які агучыў алнаго з заўважных персанажаў — ката Муркота, забяўляў шматлікіх юных глядачоў, што сабраліся ў зале. Рэжысёр Алена Турава расказала:

— Мы з дзіцінства памятаем нашы любімыя музыкальныя мультфільмы “Брэменскія музыканты”, “Лялечкі карабель”, “Блакiтнае ішчана”, “Як ільвінне і чарапаха спявалі песню”. Але зараз гэты жанр нежак апынуўся па-за ўвагай рэжысёраў. Мы пастараліся не проста рэанімаваць мюзікл, але і даць яму становішча штуршок. Музыка ў нашым фільме проста цудоўная — 45 песень. Пры гэтым яны зманціраваны так, што зладца, быццам ідзе дзеянне.

Сярод асаблівасцей новай стужкі рэжысёр Алена Турава вызначыла і тое, што гэта не проста першы поўнаметражны анімацыйны фільм, але і цалкам беларускі прадукт: “Да прашы над ім не прылягвалі ніякія замежныя студыі, гэта ўсё вынік унутрашняй працы нашых мастакоў-анімагараў, артыстаў-выканаўцаў і іншых”.

Генеральны дырэктар Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” Уладзімір Карачоўскі зазначае, што “Зоркі сёмага неба” выходзіць у пракат па ўсёй Беларусі, творчыя сустрэчы з рэжысёрам Аленай Туравай з прэм’ерным паказам мюзікла пройдуць па абласных гарадах. Акрамя таго, зраз ідуць перамовы з расійскімі партнёрамі, якія маюць намер набыць правы на паказ. Да таго ж ёсць варыянт з англійскімі субітэрамі, таму продалжы будучы ісці не толькі ў рускамоўнай краіны.

“Зоркі сёмага неба” ўключаны таксама і ў праграму міжнароднага фестывалю “Славянскі базар у Віцебску — 2021”.

Дзевятнаццатая “Залатая пчолка”

З 28 па 30 мая ў Клімавічах праходзіў XIX Міжнародны фестываль дзіцячай творчасці “Залатая пчолка”, у якім прынялі ўдзел калектывы і выканаўцы з 7 краін: Беларусі, Расіі, Узбекістана, Кыргызстана, Арменіі, Малдовы, Сербіі. У гэтым годзе фестываль сабраў больш за 400 удзельнікаў.

На гаюльняй сцэне фестывалю.

напольскага, Мсціслаўскага, Хоцімскага раёнаў. Дзейнічала і пляцоўка “Бяспечнае дзіцінства” Магілёўскага абласнога ўпраўлення МНС Рэспублікі Беларусь.

Удругі дзень фестывалю на пляцоўцы “Кантакт-праект” прайшла прэзентацыя выставачных экспазіцыяў 12 устаноў прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі. Падоўжыла работу тэматычная пляцоўка “Беларуская казка”, дзе сваімі творчымі знаходкамі падзяліліся артысты з Кіраўскага, Клімавіцкага, Крычаўскага, Круглянскага, Слаўгарадскага, Чэрыкаўскага, Чавускага, Шклоўскага раёнаў.

Па выніках конкурсных праслухоўванняў Дыпламамі Гран-пры былі ўдастоены:

у намінацыі “Вакальнае мастацтва” — Арына Пехерава, салістка прадзюсарскага цэнтра “Анэлы дара” г. Магілёва; квартэт узорнай эстраднай студыі “Планета KIDS” Палаца культуры вобласці, г. Магілёў; у намінацыі “Харэаграфічнае мастацтва” — харэаграфічны гурт “Непаседы” ўзорнага ансамбля эстрад-

на-спартыўнага танца “Серпантын” Муніцыпальнай установы “Палац культуры гарадской акругі Навашыньскі” г. Навашыня, Ніжагародскага вобласці, Расійская Федэрацыя;

у намінацыі “Вяўленчае мастацтва” — Максім Саханчук, навучэнец дзяржаўнай установы адукацыі “Ня-свіжская дзіцячая школа мастацтваў”.

Трэці дзень фестывалю быў не менш насычаны. У амфітэатры прайшла канцэртная праграма Магілёўскай гарадской капэлы “Краскі дзіцінства”, адбыўся маладзёжны марафон “Будучыня за намі”.

Сярод удзельніц з г. Клімавічы ў гэты дзень выбралі “Міс “Залатая пчолка”. Працавала прэзентацыйная выставачна-гандлёвая пляцоўка “Клімавічы запрашаюць” з дэманстрацыяй дасягненняў раёна ў розных сферах, прэзентацыйнай прадпрыемстваў, турыстычнай сферы

Крысіна БАШАРЫМАВА, вядучы рэдактар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтара народнай творчасці і культурна-асветнай работы

Гаюльнямі падзеямі першага дня сталі святоточная шырмаўня адкрыцця фестывалю “Залаты баль”, конкурсныя выступленні ўдзельнікаў па намінацыях: харэаграфічнае мастацтва (народна-сцэнічны, эстрадны танец), вакальнае мастацтва (народныя, эстрадныя спевы), вяўленчае мастацтва (жывапіс, графіка) у трох узроставых групках: малодшая (9 — 12 гадоў), сярэдняя (13 — 15 гадоў) і старэйшая (16 — 18 гадоў). Для ўдзельнікаў жанру “Вяўленчае мастацтва” адбыўся выязны пленэр-конкурс, у якім удзельнічала каля 40 юных мастакоў. Гэма пленэру — “Які цудоўны гэты свет”.

Журы ўзначаліў Алег Елісеенкаў — заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, кампазітар і выканаўца, дацэнт кафедры мастацтва эстрады Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

На творчай пляцоўцы “Беларуская казка”, арганізаванай установамі культуры Магілёўскай вобласці, ладзілася выстава-продаж сувеніраў, майстар-класы, гульнявыя праграмы па беларускіх народных казках з удзелам Бабруйскага, Быхаўскага, Горацкага, Дрыбінскага, Касцюковіцкага, Крас-

(Заканчэнне. Пачатак у №22)

Яшчэ на падыходзе да Галоўнага ўвахода наведвальнік чуе трывожныя удары метранома, якія раптам перарываюцца характэрнымі гукамі вайны — манатонным гулам “юнкерсаў” і “хейнкелей”, выбухамі снарадаў, свістам падаючых бомб, трэскам кулямётных чэргаў. Каля самога ўвахода пасля знаёмых пазыўных савецкай радыёстанцыі цішыню разрываюць мелодыя песні “Свяшчэнная вайна” і голас Юрыя Левітана: “Говорит Москва! Сегодня, 22 июня 1941 года, в 4 часа утра...”

ГЛЫТОК ВАДЫ З САЛДАЦКАЙ КАСКІ...

Ад цэнтральнага ўвахода ўрачыстая алея, акаймаваная кустамі руж, вядзе да моста на плошчу Цырыманіялаў. Паступова раскрываюцца элементы ансамбля. Злева ад моста — скульптурная кампазіцыя “Смага”. Фігура савецкага салдата, які, абапіраючыся на аўтамат, цягнецца з каскай да валы, прасякнута моцным драматызмам і напружанасцю. У дні баёў у крэпасці не было валы, а берагі Мухаўца днём і ноччу шалёна прастральваліся ворагам. І даволілася пад сміротным агнём, рызыкаючы жыццём, паўзці да берага.

У скульптурнай кампазіцыі “Смага” каска павернута да нас, і ў ёй — заўсёды вада. І ўжо тады я ўпершыню назіраў, як наведвальнікі мемарыяла чэргаюць з Мухаўца валу і наліваюць салдацкую каску, і калі ён гэта пабачыў — адчуў, прыйшла да яго сапраўдная ўзнагарода.

Галоўны манумент — пагрудная бетонная скульптура салдата вышэй за 33 метра, нібыта высечаная са скалы, і стометровы штык-абеліск, абліцаваны тытанам. На адваротным баку гэтага манумента — барэльефныя тэматычныя кампазіцыі, якія алостроўваюць пільні розных эпизодаў абароны крэпасці.

З манументам арганічна звязаны трыбуна і некропаль — галерэя-калумбарый, дзе пахаваны прагіннуўшыя абаронцаў. У планіровачным і вобразным вырашэнні ансамбля важная роля належыць плошчы Цырыманіялаў, на якой адбываюцца ўрачыстыя. Плошчу з боку ракі Мухавец замыкаюць аццельны будынкі казарм з казематамі, з праілеглага — будынак Музея і руіны Белага палаца. Перад руінамі будынка былога інжынернага ўпраўлення — квадратная пліта з ўрэзанай пійканцовай зоркай, у плоскасці якой палымее факел Вечнага агню. На плітоўцы літыя бронзавыя літары: “Стаялі насмерць, слава героям!”

У гэтай сувязі ўспамінаю такі выпадак. За некалькі дзён да адкрыцця мемарыяла Пётр Машэраў спытаў у галоўнага архітэктара праекта Георгія Сысоева, які наліц будзе ля

Ля свяшчэнных сцен

Вечнага агню? Той адказаў: “Слава героям, якія стаялі насмерць!” І вось-вось павінны ўжо былі прывезці бронзавыя літары. Пётр Міронавіч на хвілінку задумаўся, потым мякка прапанаваў: “Калі не пярэчыце, давайце так: “Стаялі насмерць. Слава героям!”

Побач уступамі ідуць рады пахаваніяў — злёгка нахільныя пліты з чорнага лабрэдэраўту, урэзанія ў ахон Цэнтральнага вострава. Пад імі ўсталяваны ўрны з прахам герояў. На плітах — 277 імёнаў загінуўшых абаронцаў крэпасці. На многіх іншых плітах шмат наліцаў: “Невядомы”. Тут, на граніцы, у братнім яднанні, плячом да пляча стаялі насмерць прадстаўнікі больш як 30 нацыянальнасцяў Савецкага Саюза. Пазней, 22 чэрвеня 1996 года, былі перапахаваны астанкі яшчэ 112 чалавек, якія былі знойдзены ў выніку раскопак. Але імёны іх мы таксама не ведаем. На той момант агульная колькасць пахаваных была 962 чалавек.

У кастрычніку 2011 года ў вялізнай варонцы ад снарада на тэрыторыі крэпасці былі знойдзены астанкі яшчэ 58 савецкіх байцоў. Імёны трох устаноўлены.

Калі я не памыляюся, агульная колькасць пахаваных абаронцаў сёння складае 1038 чалавек. А колькі яшчэ “невядомы” застаюцца ляжаць у раздэртнай ямілі Брэсцкай цытадэлі? Гэта тыя, каго афіцыйна называюць “прапаўшыя без вестак”. Іхнія імёны з’явіліся і... губляюцца ў інтэрнэт-базах, у мільёнах запісаў на сайтах “Мемарыял”, “Память народа”, “Подвиг народа”, у друкаваных і электронных кнігах Памяці. “Лічыць без вестак прапаўшымі” — так яны і лічаша: не паўшымі за Радзіму, а... зніклімі ў ніябыце. Хіба гэта справядліва? Я ўпершыню пра гэта падумаў, калі тады, у 1971-м, слухаў, як над мемарыяльнымі плітамі ціха гучала ўрачыста-сумная мелодыя “Мрояў” Роберта Шумана.

А МЕТРАНОМ АДЛІЧЫЕ СЕКУНДЫ...

...У той дзень, 25 верасня 1971 года, на ўрачыстае адкрыццё мемарыяла прыбылі шматтысячныя наведвальнікі з усіх канцоў краіны: не толькі грамадзяне Беларусі, але і прадстаўнікі рэспублік СССР і гарадоў-героў, якія прыбылі на святочны “вернісаж”.

Вечная памяць героям Брэста.

Байцы і камандзіры 44-га стралковага палка — будучыя абаронцы Брэсцкай крэпасці. Вясян 1941 года.

Асабліва пашана “са слязіма на вачах” была выказана тым пасіўным абаронцам Брэсцкай крэпасці, якія дажылі да тых хвалюючых дзён.

Ваенныя і пасляваенныя іх лёсы склаліся па-рознаму, у большасці драматычна, а то і трагічна, але зараз яны тут, у Брэсце, адчулі сябе сапраўднымі пераможцамі, якія садымі першымі ў Вялікай Айчыннай вайне паказалі ворагу, што народ наш не зламаў. Па праўдзе кажучы, у Брэсце вайна пачалася не ў чатыры раіны, як мы помнім па ўсіх кананічных даведках. Артыял пачаўся каля 3.15, гэта значыць амаль за гадзіну

вайны. Адзін строй эмоцый арганічна наклаўся на другі, і ў душы кожнага, хто прысутнічаў на плошчы Цырыманіялаў, востра прарэзаўся дотык да далечыні часоў... І як тут не ўспомніць пранізлівыя словы пісьменніка-франтавіка Барыса Васільева: “Брэсцкая крэпасць не пала: яна проста сплывала крывёй”.

...А метраном зноў і зноў трывожна адлічвае секунды. І праз расплаўленыя камяні праўляюцца нялёгка лёсы загінуўшых і выжыўшых герояў-абаронцаў Цытадэлі, якіх мы сёння ведаем па імёнах, і шмат невядомых салдат, і тых, якія доўгія часы былі наўмыс-

кага Саюза, нягледзячы на поспехі немцаў, прымуслі задумацца найбольш дальнабачных германскіх военачальнікаў, напрыклад, фельдмаршалаў фон Рундштэта і фон Клогэ, генералаў фон Браўхіча і Гальдера. Бо тут, у пагранічнай Беларусі, усё было не так. Вайна на ўсходзе аказалася зусім не падобнай да вайны ў Еўропе ці Паўночнай Афрыцы. Тут пайцінік быў іншым, і яго паводзіны разбуралі ўсе звыклыя ўяўленні немцаў і іхніх саюзнікаў. Ці разумеў гэта Гітлер? Мабыць, так. Інакш ён бы не прыехаў разам з Мусаліні 26 жніўня 1941 года ва ўжо пад-

каб выразаць з усіх эпизодаў кнігі імя старшыні Чырвонай Арміі, намесніка паліткіраўніка Брэсцкага гарнізона Самвела Матэвасяна, які разам з Яфімам Фаміным арганізаваў у крэпасці першую паспяхова ўштыкавую контратаку Вялікай Айчыннай вайны.

5 ліпеня 1941 года ён, цяжка паранены, трапіў у палон. Аказаўся ў канцлагеры пад Брэстам, але, трошкі ачуняўшы, зноў уцячы. Партызаніні на тэрыторыі Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны. Потым трапіў у Чырвоную Армію і дайшоў да Берліна. Уздзельнічаў у штурме германскай сталіцы ў якасці камандзіра гвардзейскай штурмавой роты. На Рэйхстагу пакінуў надпіс: “Я з Брэста. Самвел Матэвасян”. У 1971 годзе за заслугі ў развіцці каларавой металургіі стаў Героём Сацыялістычнай Працы. Аднак праз нейкі час быў асуджаны за будаўніцтва сваёй дачы, калі закупіў не па рознічных, а па фондавых (аптовых) цэнах будаўнічыя матэрыялы на суму 641 рубль 19 копеек. Атрымаў п’ягода ўмоўна, але быў выключаны з партыі, пазбаўлены звання Героя і, канешне, застаўся без дачы.

Сяргей Смірноў катэгарычна адмовіўся прыбраць з кнігі главы пра Матэвасяна, і ў выніку было знішчана 130 тысяч экзэмпляраў. І толькі ў 1987 годзе справа былаго абаронцы Брэсцкай крэпасці была спынена “за адсутнасцю саства падчынства”. Яго аднавілі ў партыі, вярнулі дачу, а ў 1996-м, ужо пры Ельцыне, вярнулі і Зорку Героя Сацыялістычнай Працы.

Але, як гаворыцца, цягнік ужо пайшоў. Тым больш, што сам Смірноў памёр яшчэ 22 сакавіка 1976 года — адразу пасля канфлікту з выдавецтвам. Сам Матэвасян пражыў 90 гадоў. На яго магіле, што на Армянскіх могілках у Маскве, кароткі надпіс на рускай мове: “Самвел Матэвасян. Комсорг Брестской крепости. 1912 — 2003”.

ПАКРУЧАСТАЯ БІАГРАФІЯ ПЕРШАГА ГЕРОЯ...

Дзівныя метамарфозы адбыліся і ў складанай біаграфіі апошняга абаронцы Цытадэлі маёра Пятра Гаўрылава. Першацкага ўжо ваеннага жыцця многім вядома. У першыя дні вайны ўзначаліў труп байцоў

Сустрэча баявых сяброў. Злева направа: Аляксандр Семяненка, Мікалай Зорыкаў і Пётр Гаўрылаў. Масква. Лета 1956 года.

Маёр Пётр Гаўрылаў.

да афіцыйнага абвешчання вайны. Гэта адзін з апошніх запісаў у ваенных паперах, які быў знойдзены пры разборках завалаў Брэсцкай крэпасці.

...Запомнілася шчыплівае відовішча, калі цэнтральная плошча ансамбля запоўнілася народам; здавалася, памяць ваенных галоў ахінала ўрачыстасць і застыла напрута ў твары салдата-гіганта нібыта скіравалася ў тымі мінуты гады. А над гадзі тымі, над руінамі і казематамі крэпасці горда ўзняўся штык-абеліск. Імклівы ўзлёт вертыкалі, светлы і грозны метал — грамападобны метал сучасных касмічных ракет.

Адтрымеў салют. Страннаўшы плошчу грукатам крокаў, прайшла калона малалых салдат. І — цішыня. І тады з вышыні, з устаноўленых на вяршыні абеліска дынамікаў, пралілася на зямлю мелодыя. Пралілася хорам жаночых галасоў — смуткам Радзімы па салдатах бесмяротных, якія не прыйшлі з

на схаваны ў закрытых архівах...

КАЛЮЧА ПРАЎДА ЛЁСАЎ...

Сёння зладца ўсё простым: гераічная абарона Брэсцкай крэпасці зальатымі літарамі ўпісана ў гісторыю Другой сусветнай вайны. Без перабольшвання скажу, што гэтая абарона стала своеасабым пасланнем Трэціму рэіху пра яго далейшы лёс; яна паказала, што ў самыя першыя гадзіны і дні вайны гітлераўшы ўжо прайравілі, зрабілі вялікую стратэгічную памылку, нападшы на Савецкі Саюз. Гэта быў смяротны прысуд усяму п’якельнаму праекту “плана Барбароса”. І не выпадкова, вышэй паманёны стары мастацкі фільм “Бесмяротны гарнізон” пачынаецца не з чэрвеня 41-га года, а менавіта з ўзыхання Берліна і ўздыму пераможнага чырвонага сцяга над Рэйхстагам...

Вянікі першых баёў на заходняй граніцы Савец-

Былыя абаронцы крэпасці. 2004 год.

хрушчоўскія часы. А гнісны каментарый Свірскага потым доўга качаваў з аднаго рэсурса на другога. І людзі верылі...

Скажу каротка. Так, Гаўрылаў у сібірскім лагеры быў. З восені 1945-га. Толькі не ў якасці вязня, а ў якасці... начальніка лагернага пункта № 8 для японскіх ваеннапалонных з Квантунскай арміі, якія будавалі чыгунку Абакан — Тайшэт. У чэрвені наступнага года быў звольнены

базе, экспедытарам на прыбырабудаўнічым заводзе. У 1955 годзе знайшоў сваю хворую жонку і сына, з якімі расставіўся ў Брэсце яшчэ ў самыя першыя гадзіны вайны.

Лёс Гаўрылава рэзка змяніўся пасля таго, як у 1956-м з'явілася кніга Сяргея Смірнова "Брэсцкая крэпасць", выхад якой быў падобны грому сярэд яснага неба. Па сутнасці, дзякуючы ёй Гаўрылаў быў адноўлены ў партыі, яму

айчынных і замежных — дарагога каштуе. Канешне, з цягам часу многае ўдакладняецца, змяняюцца акцэнты. І ў даследаванні гісторыі абароны Брэсцкай крэпасці таксама паступова застаецца менш "белых плямаў".

Вось нядаўна я прачытаў копію цікавага дакумента ад 25 кастрычніка 1956 года. Гэта дакладная тэкст чалкам (на мове арыгінала), бо па гэтым тэксте дастаткова дакладна можна праілюстраваць тую атмасферу, якая склалася вакол былых ваеннапалонных абаронцаў Брэсцкай крэпасці ў сярэдзіне 1950-х гадоў.

Вось гэты тэкст: "В звязі з появлением в печати и художественных произведениях описания примера образцового выполнения воинского долга военнослужащими Советской Армии в бою с немецко-фашистскими захватчиками на территории бывшей Брестской крепости в июне 1941 года и в соответствии с Постановлением Центрального комитета КПСС и Совета Министров СССР от 29 июня 1956 года «Об устранении последствий грубых нарушений законности в отношении бывших военнопленных и членов их семей», Главным политическим управлением и Главным управлением кадров собраны материалы на 118 человек, участников указанного боевого подвига.

В результате изучения и проверки, через военные комиссариаты, этих материалов, вносится на Ваше рассмотрение предложение о награждении правительственными наградами 69 человек, как наиболее достойных.

В отношении 24 человек требуется дополнительное уточнение, а 25 человек целесообразно отнести от награждения, как имеющих судимости, отрицательно характеризующихся и по другим причинам.

Таким образом, к награждению представляется: орденом Ленина — 1 человек, орденом Красного Знамени — 8 человек, орденом Отечественной войны I степени — 24 человека, в том числе 5 человек посмертно, орденом Отечественной войны 2 степени — 18 человек, орденом Красной Звезды — 11 человек, орденом Славы 3 степени — 2 человека, медалью "За отвагу" — 3 человека, медалью "За боевые заслуги" — 2 человека.

При этом докладываем, что писатель Смирнов С.С., который описывает события, связанные с боевым эпизодом на территории бывшей Брестской крепости, высказывается за то, чтобы майор запаса Гаврилов П.М., как руководитель боев в крепости, был представлен к званию Героя Советского Союза.

Майор запаса Гаврилов П.М. Краснодарским краевым военкомом представлен к награждению орденом Красного Знамени. Главное политическое управление и Главное управление кадров полагают возможным представить тов. Гаврилова П.М. к ордену Ленина.

Докладываем проекты записки в ЦК КПСС, Указа Президиума Верховного Совета СССР и список представляемых к награждению. Просим Вашего решения".

ДЛЯ ГЕРОЯЎ БРЭСТА СМЕРЦІ НЯМА...

Але ў выніку справядлівасць, за якую мужа змагаўся Сяргей Смірноў, перамагла: Пётр Міхайлавіч Гаўрылаў атрымаў Залатую Зорку Героя. На жаль, я не знайшоў імянаго спіса іншых узагароджаных абаронцаў крэпасці. Ведаю толькі, што паэзій, у 1965 годзе, званне Героя Савецкага Саюза было пасмяротна прысвоена лейтэнанту Андрэю Кіжавату, начальніку 9-й пагранзаставы, якая размяшчалася ў крэпасці. Мужна кіраваў абаронай казарм 333-га палка ля Тэрэпальскіх варот. 29 чэрвеня загінуў у баі. Восенню 1942 года ў вёсцы Вялікарыта Брэсцкай вобласці ўся яго сям'я: маці, жонка і трое дзяцей была расстраляна фашыстамі.

Ордэнам Леніна ў 1957-м быў уастоены (таксама пасмяротна) адзін з кіраўнікоў абароны крэпасці, палкавы камісар Яфім Фамін. Трапіўшы ў палон, Фамін па даносе здрадніка (мяя яго невядома) быў выданы немцам як камісар і яўрэй і расстраляны 30 чэрвеня 1941 года ля Холмскіх варот.

І ў заключэнне скажу так. Мемарыяльны комплекс "Брэсцкая крэпасць-герой" — гэта свяшчэнная памяць менавіта пра тых, хто геройскі загінуў смерцю храбрых летам 41-га; хто выжыў, працягваючы змагацца за ралізу ў Чырвонай Арміі і партызанскіх атрадах; хто, нягледзячы ні на што, заставаўся чалавекам і патрыятам і ў фашысцкім палоне, і ў сталінскіх лагерах. Нягледзячы на бронзе, граніце і бетоне. У душах і сэрцах. Жыццё мемарыяла працягваецца. Ідуць рамонтныя работы, наладжваюцца экскурсіі, стаяць на чынным перасоўныя выставы, чытаюцца лекцыі, збіраюцца экспанаты музейнага фонду, шукаюцца новыя імяны абаронцаў крэпасці, праводзіцца актыўная работа са сродкамі масавай інфармацыі, ствараюцца дакументальныя і мастацкія фільмы, выдаюцца кнігі і буклеты па гісторыі крэпасці, праводзіцца рэгулярныя міжнародныя памятнае акцыі і тэматычныя тэатралізаваныя дзействы.

Легендарная Брэсцкая крэпасць вытрывала ўсе выпрабаванні, выставала і прадаўжае служыць новым пакаленням прыкладам бязмежнай мужнасці, стойкасці духу і вялікай любові да Айчыны.

Барыс КРЭПАК

і казематаў...

Народны мастак БССР Яўген Зайцаў. "Абарона Брэсцкай крэпасці". 1950 год. Першае ў СССР жывапіснае палатно пра герояў Брэсцкай цытадэлі.

з 1-га батальёна свайго палка і падраздзяленняў 333-га і 125-га стралковых палкоў і змагаўся на валу ля Паўночных варот Кобрынскага ўмацавання. 29 чэрвеня пасля буйной нямецкай бамбардзіроўкі Гаўрылаў з 12 салдатамі ўкрыўся ў казематах Усходняга форта і адтуль працягваў праваліць баявыя вылазкі, пакуль усе байцы не загінулі. Ён застаўся адзін, але цяжка паранены, усё ж змог апошняй гранатай знішчыць некалькіх фашыстаў. Узяты ў палон 26 ліпеня, маёр трапіў у нямецкі канцлагер на тэрыторыі палігона Хамельсбург, дзе збіліўся з палоненым генералам Карбышавым. Потым Гаўрылава перакінулі ў другі канцлагер — Равенсбрук, дзе і прабыў да канца красавіка 1945 года, калі быў вызвалены Чырвонай Арміяй.

А далей у біяграфіі Гаўрылава пачынаюцца неймаверныя дзівосы. Пасля вызвалення прайшоў праверку ў фільтрацыйным лагеры НКВС, дзе факты супрацоўніцтва з нацыстамі і добравольнай злучы ў палон не пацвердзіліся. Праўда, трохі казней яго выключылі з партыі па прычыне "утраты партбилета" і пазбавілі воінскага звання як пабыўшага ў палоне. І тады ці то па няведанні, ці то па нейкім нагаворы, ці то па нежаланым дэталёва разабрацца, на свет божы выходзіць інфармацыя, што Гаўрылаў, аказваецца, пасля вызвалення з фашысцкага лагера трапіў "на доўгія гады" ў сталінскі ГУЛАГ. Пра гэта, напрыклад, напісаў аўтар атласа-даведніка па Красна-

дары, вядомы на Кубані гісторык-краязнаўца Іван Мірны. Ён сцвярджаў, што да вязня Гаўрылава "толькі пасля раз'яснення культуры Сталіна прыйшла свабода".

Дарчы, я і сам, як многія іншыя мае сучаснікі, некаторы час таксама думаў, што Гаўрылаў быў рэпрэсаваны. Нават у фільме Аляксандра Котта "Брэсцкая крэпасць" (2010) слова "рэпрэсаваны" прагучала ў адносінах да Пятра Міхайлавіча ў закардавым тэксце каментарара Івана Краско. Але галоўнае — у іншым. Практычна ні ў воднай беларускай і расійскай энцыклапедыях, ні ў адным даведніку ніколі не гаварылася пра тое, як склаўся лёс героя ў першае дзесяцігоддзе пасля Перамогі. Таму ў людзей і ўзніклі адпаведныя пытанні.

Ёсць вядомая фатаграфія Марка Ганкіна лета 1956 года — "Сустрэча баявых сяброў": у Маскве на пасяджэнне, якое праводзіла Міністэрства абароны СССР у памяць 15-й гадавіны пачатку абароны Брэсцкай крэпасці, сустрэкаюцца, канешне, дзякуючы Сяргею Смірнову, П.Гаўрылаў, А.Семяненка і М.Зорыкаў. А былы савецкі франтавы журналіст Рыгор Свірскі, эмігрант з 1972 года, пракаментаваў, што вольны гэта траітка былых абаронцаў крэпасці вярнулася з сібірскіх лагераў і па дарозе таемна (!) сустраляў у Маскве. І што гэтая фатаграфія — "бясспрэчны дакумент подлай бізпартнасці сталінскага часу". Здымак ўпершыню быў надрукаваны ў "Літаратурнай газете" ў

Гісторыя стварэння мемарыяла — з першых вуснаў

варнулі воінскае званне, а 30 студзеня 1957 года атрымаў Залатую Зорку Героя Савецкага Саюза. Пасля гэтага ён прабыў яшчэ 22 гады. Жыў у Краснадары, займаўся актыўнай грамадскай дзейнасцю і вельмі часта прыязджаў у горад над Бугам.

У адпаведнасці з яго заважчанням, Гаўрылава паха-

Абаронца цытадэлі Уладзімір Фурсаў. 25 верасня 1971 года. Фота М.Ананіча.

ў запас. Вярнуўся на радзіму ў Татарскую АССР. Але наш народ добра помніў сталінскае выслоўе, што ў Чырвонай Арміі няма ваеннапалонных, ёсць толькі здраднікі. Дарчы, гэта фраза з вуснаў Сталіна гучыць і ў кінапапеі Юрыя Озерава "Вызваленне". Але ўдакладніў, калі верыць афіцыйнай статыстыцы: з тых, хто прайшоў праверку, у воінскія часці было вернута больш за 70 працэнтаў ваеннаслужачых, у канвойныя войскі — 10 працэнтаў, у штурмавыя батальёны — 6 працэнтаў і гэтак далей. І ўсё ж каля 5 працэнтаў былі арыштаваны і адпраўлены ў лагеры.

Пётр Гаўрылаў не трапіў у гэты працэнт і, у адзін момант ад дзесяткаў сваіх аднапалчан па Брэсту, у сталінскіх лагерах не правёў ні аднаго дня. Тым не менш яго сустрэлі на радзіме менавіта ў духу таго самага сталінскага выслоўя. Сустрэлі насцярожана, калі не скажыць ваража. І тады Пётр Міхайлавіч з'ехаў у Краснадар да сваякоў. Працаваў на тарнай

валі на гарнізонных мемарыяльных могілках Брэста побач з баявымі таварышамі. Праз два гады пасля смерці Героя, у 1981 годзе на магіле з'явіўся цудоўны помнік: бронзавы бюст апошняга абаронцы Брэсцкай цытадэлі на вертыкальным гранітным пастаментам з урэзанай у плоскасць каменя пяціканцовай зоркай. Аўтары — скульптар Уладзімір Лягун і архітэктар Юрый Казакоў.

УСЁ МЕНШ "БЕЛЫХ ПЛЯМАЎ"...

...Якая колькасць абаронцаў Брэсцкай крэпасці пала ў жорсткіх баях чэрвеня — ліпеня 41-га года, колькі трапіла ў фашысцкі палон і там загінула, і колькі наогул выжыла і аказалася ў сібірскіх лагерах — невядома. І хутчэй за ўсё пра дакладную лічбу мы ніколі не даведаемся. Тым больш, што адпаведныя архівы і сёння не ўсе раскрыты. Така, на жаль, рэальнасць... І таму кожная знаходка ў гэтай бязмежнай прасторы дакументаў —

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 10.
Тэл.: 397 01 63 (экскурыйнае бюро)
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.";
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.";
■ "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.".

Выставы:
■ Выставачны праект "Чаму Ты Мяне пакінуў?", які рэпрэзентуе самую трагічную і таямнічую падчас усяго евангельскага апавядання падзею — распяцце Ісуса Хрыста — да 13 чэрвеня.
■ "Фердынад Рушчыц": віртуальная выстава да 150-годдзя з дня нараджэння.
■ Віртуальная выстава твораў Вітала Чарнабырсава "Вангогісты Гаген".
■ Віртуальная выстава "Акадэрыя медытацыі Вячаслава Паўлаўца". Са збору Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь.

Філіялы музея

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 358 88 78
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенція Ванковіча".
■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.".
■ Выстава мастацкай фатаграфіі "У пейзажу няма дрэзнага двар'я" Ірыны Савосінай — да 8 чэрвеня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў в. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава "Повязь часоў", якая знаёміць з багаццем вобразаў традыцыйнага ручніка.
■ **Займальны майстар-класы** па саломалляцтву, вырабу традыцыйных лялек, пляцены паясоў (бранзалетаў). Патрапіць на майстар-клас можна ў любы працоўны дзень музея: серада-нядзеля з 10.00 да 17.00. Папярэдні запіс абавязковы.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Нярасава, 3
Тэл.: 399-09-79
Час працы: серада-нядзеля цз 12:00 да 20:00
■ **І Дзіцячае міжнародная біенале** — да 13 чэрвеня.
■ Выстава жывапісу Алены Шлегель "Калекцыя люзіі" — да 4 ліпеня.
■ Выстава дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Алы Непачаловіч "Патаемнае" — да 4 ліпеня.
■ Выстава фатаграфіа Вячаслава Бахметова "Сярэбраны альбом" — да 4 ліпеня.
■ Трэцяя "Выстава скетчбукаў". г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47
Тэл.: 242-78-14
Час працы: аўторак-нядзеля 12.00-20.00
■ Міжнародная выстава "Гравюра без межаў" — да 11 ліпеня.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл. +375 (17) 203 07 92, +375 (29) 144 07 92, +375 (17) 327 11 66. Музей працуе: аўторак, серада, пятніца, субота, нядзеля — з 10.00 да 18.00 (касы да 17.30), чацвер — з 12.00 да 20.00 (касы да 19.30) панядзелак — выхадны.
■ Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выставачны праект "Захавальнікі" (куфры, шкатулкі, скрыні) — да 20 верасня.
■ Міжнародны выставачны праект "Castrum doloris. Пахавальны цырыманіяль нясвіжскага двара". У складзе пастаяннай экспазіцыі.
■ Выставачны праект "Адбіткі часу і веры" — да 30 чэрвеня.

Сектар экскурыйнай і інфармацыйнай дзейнасці
Вул. Гейсіка, 1.
■ Выстава работ Аксаны Аракчэавай "Зямля красуе добрымі людзьмі" — да 15 ліпеня.
Ратуша
г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР" г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Тэатралізаваная экскурсія "Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі".
■ Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У госці

ПА ПЫТАННЯХ РАЗМЯШЧЭННЯ РЭКЛАМЫ ў ГАЗЕЦЕ "КУЛЬТУРА" звяртайцеся па тэлефоне +375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

да Пана Каханку".
■ Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі "Мірскі замак. Гісторыя. Культура. Дэгустацыя".
■ Тэматычная экскурсія з элементамі квэста для дваіх "Інтэрыгі Купідона".
■ Музейныя камунікатывныя праграмы: "Табе, нашчадак, у добры дар...", "Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак", "Капрызы моды ракако".
■ Дзіцячая тэатралізаваная экскурсія "Чароўная гісторыя ў Мірскім замку".
■ Правядзенне вясельных цырымоній, святкаванне гадавіны вяселля.
■ Музейная фотопляцоўка.
■ Квэст "Таямніца двух куфраў".

ГАЛЕРЭІ

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА
г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс: 290 60 10.
■ Творы сучасных беларускіх жывапісцаў ў Рэспубліканскай выставе "Лабрынт" — да 13 чэрвеня.
■ Рэспубліканскі фестываль мастацкай фатаграфіі "МОСТ-21" — да 13 чэрвеня.
■ Выстава шрыфта і каліграфіі "ПітАрт" — да 13 чэрвеня.

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:
магазіны "Белсаюздрук" ст.м. "Наміга", вул. М. Багдановіча.
кіёскі "Белсаюздрук" ст.м. "Наміга", вул. М. Багдановіча.
Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".
Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".
Проспект Незалежнасці, 44.
Вуліца Валадарскага, 16.
Тэлефон для даведка па наяўнасці газеты ў кіёсках "Белсаюздрук" — (017) 2764542 (з 9.00 да 17.30)

■ 10 — "Царская нявеста" (опера ў 2-х дзеях) М.Рымскага-Корсакава. Дырыжор — Мікалай Калядка.
■ 11 — "Лебядзінае возера" (балет у 2-х дзеях) П.Чайкоўскага. Дырыжор — Уладзімір Авадок. Прэм'ера. Балетнае лета ў Вялікім
■ 12 — Кіеў Мадэрн-Балет прадстаўляе дывертысмент сучаснай харэаграфіі "Con tutti i strumenti. Дзевяць спатканняў".

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 5 — "Ямелева шчасце" (на матывах рускіх народных казак). Пачатак аб 11-й.
■ 8 — "Калабок" (казка-гульня). Г. Зіміцкая. Пачатак а 18-й.
■ 12 — "Казкі пра казку" (імправізацыя на 2 дзей). Г. Сілівончык. Пачатак аб 11-й.

"Лёс дыверсанта": магілёўскі праект

На днях у Магілёве ў кінатэатры "Радзіма" адбыўся паказ фільма "Лёс дыверсанта". Яго прэм'еру чакалі яшчэ ў мінулым годзе, і вось, нарэшце, яна дайшла да глядачоў: Магілёўскі "Кінавідэапракат" не толькі запусціў фільм, але і арганізаваў творчую сустрэчу з прадстаўнікамі здымачнай групы.

Сцэнарый да стужкі напісаў беларускі драматург Павел Магіліна, рэжысёрам выступіў Дзмітрый Астрахан, вядомы па фільмах "Ты ў мяне адна", "Усё будзе добра" і шматлікіх іншых.

Паказ новага фільма адбыўся ў рамках патрыятычнай акцыі, якую запусціў ў Год народнага адзінства і да 80-годдзя з дня пачатку Вялікай Айчыннай вайны.
— Для нас вельмі важна праводзіць мерапрыемствы падобнага роду, — адзначыла начальнік аддзела рэкламы Магілёўскага абласнога вытворчага ўнітарнага прадпрыемства "Кінавідэапракат" Аксана Губаровіч. — Мы ўключаем у праект фільмы патрыятычнай накіраванасці, каб наша моладзь выходзіла на гісторыі. Карціны карыстаюцца папулярнасцю, а нашымі гаспадынямі часта з'яўляюцца навучніцы школ, каледжаў і ВНУ.

Ваенна-гістарычная драма "Лёс дыверсанта" прысвечана падзвігам беларускіх падпольшчыкаў і партызан у гады Вялікай Айчыннай вайны. Вобраз Алеся Арловіча, галоўнага героя, — зборны, але ў яго аснову лёг лёс Фёдара Крыловіча, беларускага падпольшчыка, які здзейсніў найбуйнейшую суаўпарту дыверсію Другой сусветнай вайны на чыгуначнай станцыі Асіповічы: двама мінамі знішчыў каля пяці складаў танкаў з боепрыпасамі і тэхнікай.

Магіліўчанам прадставілася ўнікальная магчымасць сустрэцца з сурэжысёрам карціны Артурам Ільных і акцёрам, старшынёй Саюза кінематаграфістаў Беларусі Віктарам Васільевым.

Усе кадры здымалі ў Беларусі, у асноўным у Мінску і ваколіцах. Сурэжысёр і сам удзельнічаў у масавых сцэнах, і ахвотна з гумарам падзяліўся сваімі ўражаннямі:

— У Смалевічах нам была выдзелена велізарная пляцоўка, дзе мы выралі зямлянкі і акопы, падрыхтавалі і задзейнічалі піратэхніку для здымак. Так што ёсць "Галівуд" і "Балівуд", а ёсць "Смолевуд". Судзіць глядачам, але, думаю, фільм атрымаецца.

Марыя ХЛЫСТОВА

Артур Ільных.

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.
■ 5 — "Тоска" (опера ў 3-х дзеях) Дж.Пучыні. Дырыжор — Алег Лясу.
■ 6 — "Папялушка" (балет у 3-х дзеях) С.Пракоф'ева. Дырыжор — Іван Касцяцін. Пачатак а 18-й.
■ 6 — Канцэрт "Прысвячэнне". Камерная зала імя Л.П.Александровскай. Пачатак у 18.30.
■ 8 — "Макбет" (опера ў 3-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Іван Касцяцін.
■ 9 — "Анастасія" (харэаграфічная легенда ў 2-х дзеях). Дырыжор — Іван Касцяцін.
■ 9 — Канцэрт "Модна. Або размовы пра дасканаласць". Камерная зала імя Л.П.Александровскай. Пачатак у 19.30.

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

З дапамогай банкаўскай карткі газеты можна выпісаць праз Інтэрнет-сэрвіс на сайце "Белшошкі" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").